N36

No. 7554.

XVth Century
White leather on
boards, with
metal corner-pieces
and central bosses

and Scottish Railway.

DISCOVERY OF RARE FIRST EDITIONS

AUTOGRAPH COLLECTION FROM 1500 ONWARD

FROM A CORRESPONDENT

FERRARA, Saturday.

Some 6,000 MSS., many of great value, and hundreds of incunabula have been discovered in the library of Ferrara.

They had not been touched since the library was founded by an enlightened citizen and scholar of Ferrara in 1773. The founder contributed not only his own private collection, but also induced many of his friends to give MSS. to the library.

Funds had always been lacking to make an inventory of the literary treasures, but during the Ariosto celebrations last year funds were provided by the town of Ferrara and the National Administration of Fine Arts for placing the library in order and classifying its collections.

COVERED WITH DUST

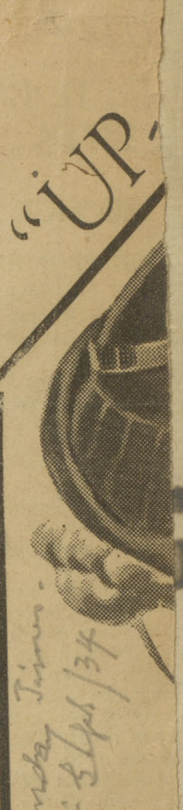
Dust and cobwebs had to be removed from the high shelves, and the first discovery was a complete collection of incunabula of Ariosto, the finest and most complete in Italy. The speeches and sermons of Fra Savonarola, a native of Ferrara, were also discovered, as were many rare first printed editions.

The complete works of Cicero were found, while the contents of the library also include many early editions of Boccaccio and Poggio Fiorentino. The Greek and Latin manuscripts and old prints number 2,350, and it is possible that these include some MSS. long lost or forgotten.

An important part of the collection is 3,195 autographs dating from before 1500 down to 1773.

AEROPLANES HELD UP

pressure to provid
for the troops whe
the troops are in
quees are erected
a hard day in the
ing for them.

The Sunday Times 9. Sept /34

CHAN
of your
forward
Marthe
probab

~~N.6.~~
NB.6.

FERRARA. *University.*

7554. In Latin, on parchment: written in the 15th cent. at Ferrara: $13\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{4}$ in., iii + 28 leaves: with illuminated capitals, &c., see below: in contemporary binding of white leather on boards, with metal corner pieces (4 wanting), centre bosses and clasp-fittings (one wanting).

'Statuta uniuersitatis sciencie medicine et artium ciuitatis Ferrarie', with a table of contents at fol. iii and, in a later hand at fol. 26, an exemplification of a petition from 'Giovan bolognino Paduano', rector of the University, to the Duke of Ferrara, and of the Duke's fiat, 1534. There is a fine illuminated initial at fol. 1.

The statutes, 61 in number, are said to be printed in Borsetti's 'Historia Ferrariae Gymnasii', 1735, vol. i, p. 364.

Bought from T. de Marinis, Florence, March 1914.

7554

S. de Ricci's note, from his "Census", vol. 2, 1937:

"Original wooden boards and smooth pigskin ... "

Not noted in Thorndike's "more incipits", 1942

7554

ii

T. De Marinis & Co.

Manuscrits, Livres Anciens, Estampes, Autographes

Firenze March 5th. 1914

5 Via Vecchietti

Inter. 20-22
Demarinis-Firenze
Code A.B.C. 5th Ed

Sir William Osler,
Regius Professor of Medicine,
13 Norham Gardens,
Oxford

Sir:

we beg to report and would send on approval, if asked:

Statuta Universitatis scientiae medicinae et artium civitatis Ferrariae.

Manuscript on vellum of the XV century. Folio. 26 leaves. Illuminated border at the first page. Original binding in oaks boards, covered with leather, clasps.

Very interesting: it is the original statute Ms. with the autograph signature of Giovan Bolognino, Rector of the University at Ferrara.

Beautiful Ms. Well preserved.

£. 21.0.0.

Truly Yours: T. De Marinis & C.

P.S. We are sending You our last catalogue not yet published: may be nn. 28, 50, 51, 70, 98 are interesting for You.

Prohemiu Statutoz uniusitatis scie medicine et artiu ciuitatis ferrarie.
Rca. Qd' universitas habeat pro Capite et duce unum Rectorem.

Quoniam sine duce & capite nulla universitas nullumq corpus sive collegium recte regitur ducitur sive gubernatur Idcirco pro regulatione conservatione augumentationeq universitatis predicte & scolariu ipius Inprimis Statuerut qd universitas predca scolariu forensium Medicoru et Artistaru Study civitatis ferrarie semper habeat et hr debeat pro suo capite duce & Rectore Unu probu Viru scientia moribus & virtutibus ornatu de universitate predca Qui Rector ipius universitatis et scolariu eiusdem comuniter et publice nominet et sit cui officiu inchoetur finiat et duret put in statutis inferioibz cotinetur Et habeat iurisdictioez in scolares uniusitatis predicte et quoscuq alios qui legibus et statutis dicte uniusitatis directe ul per obliquu ligari possut prout in dcis statutis continetur Item cosiliarios habeat etiam dicta universitas unu Sapientem qui dictoru statutoru virtute sit et esse intelligatur Sapiens et protector dicte uniusitatis et scolariu. Et unu Notariu qui sit notarius et de societate notarioru civitatis ferrarie intelligetem et doctum qui scribat et cofitiat scripturas uniusitatis predicte et acta causaru agendaru et agitandaz coram ipo Rectore sententias et precepta per ipm ferenda et fienda et alia quecuq que per ipm seu cora ipo fieri seu agitari cotinget scriptura digna. Item unu bidellum generale per que serviatur ipi Rectori et dce universitati et scolaribus. Item unu depositariu generalem per que recipiantur custodiant servetur et expendant si opus fuerit omes et singuli introitus universitatis pdce. Reddatq sue gestionis et administrationis ratio tpre debito et alia quecuq fiat que & put eidem & ei offo per statuta iniungentur Et pro labore et pp multas occupationes ratione dicti officij habeat ducatu unu et teneat fideiubere infra octo dies pro ducatis centu auri Aliter nisi infra dictu terminu fideiusserit ipo facto electio sit nulla quoru oium et singuloru officiu iurisdictio et potestas sic inchoetur et fiat secundum et prout p ipsa statuta ordinabit et sint et esse intelligant officiales predicti et dicte universitatis de quibz i ipsis statutis continebitur Et quia decens est scolares uniusitatis pdce sentire pariter de comodo et incomodo uniusitatis ac honore qd comode fieri no posse videtur nisi ad ordine reducant secudu que officia bnficia et honores successive et equaliter coferant. Statuerut q scolares universitatis pdce dividant et sint et ee intelligant divisi in sex nationes s. lombardoru romanoru tuscoru & ultramontanoru que omes nationes simul unite et coiuncte universitate faciant eandem dequibus ordine modo et tpre et forma cophensis i statutis elligant Rector prefactus q cosiliarij dequibus in dictis statutis cotinebitur.

Quod electio rectoris fiat per nationes Rca. Statutum secundum.

Item pro coequatione nationu predictaru et ut in electione ia dci Rectoris

ordine debito procedatur et ut dictu officiu quilibz idoneus ordine tn & mo
debito peruenire possit et tollatur materia iurgior scadali q discensionis.
Statuerut q per dictas nationes quilibet rector de cetero elligendus ordie
tn uo eligatur et fiat .s. q primus rector que eligi cotingerit in futuruz
sm formaz pntis statuti sit q esse debeat lombardus de natione lobardor
secudus uo sit q esse debeat de natione romanor, tercius de natioe tu
scor Quartus de natione ultramotanor quibz finitis reinchoet denouo q
procedatur et fiat ordine sscripto sic successiue iperpetuu. Et si cotingat
aliqua nationu pdcar eo tempore quo ipius noui rectoris electio fieri de
beat allegare insufficientia uel aliam quacuq causam pp qua se excusaret
uel excusare uellet ab electione Rectoris fienda tuc antequa ad alia seque
tem natione deuoluat electio per rectore qui pro tpre fuerit agregent alie
due nationes exclusa dicta natione se excusare uolente q alia subsequenda.
Et predca per ipm Rectore inter dictas duas nationes proponatur et inter
eas fiat partitum cum fabis .s. albis q nigris de causa alegata .s. utru sit
sufficiens et admittenda uel no, et si maiori parti uidebitur causam alle
gatam sufficiente q rationabilem esse procedatur ad electione facienda de
sequeti natione alias procedatur ad electione fiendam de natione predca
se excusare uolente, Et quilibet electus teneat et debeat electionez de eo
factam acceptare sub pena i statutis cophensa, Et si talis electus ut sup
no acceptauerit cu effectu ad electione fiendam de sequenti natione proce
datur. Et sic successiue fiat ut supra.

De modo et forma electionis noui Rectoris Rca. Statutum. iii

Qua omis subdictor salus ab ipo Rectore et duce dependet q sm
cap uniuersa mebra quodamo regulant recapiut q augumentuz
et diminutione exqbus quilibet regendus toto posse debet esse solicitus
talem i rectore et duce eligere qui moribus et scientia et uirtutibz alios
antecedat ex cui gubernatione et regimine omia recte procedant. Idcirco
hui desidery feruore soliciti prouida deliberatione statuerut q in electi
one cuilibet rectoris uniusitatis predce iposteru eligendi hac forma et
ordine procedatur, Uz Qd singulis annis die uigesimo quarto mensis
marcy uz in uigilia beate marie uirginis de mane noui rectoris electio
fieri debeat ingenerali uniusitate nisi pro tuc cotingeret dies ebdomode
sancte adesse, qd si cotingeret fiat electio per dies xy ante, pro q electioe
fienda quilibet Rector qui pro tpre fuerit tpr q hora pdcis uniusitatez
in loco consueto congregare facere teneatur sub pena xx libr uniusitati
applicandar, et si in predcis negligens fuit uniusitate pdicta pro dca ele
ctione fienda insequenti pmo die imediate post dictos dies demane iloco
pdco sapiens qui pro tempore fuit agregare facere teneatur sub pena
quiq librar ferr ipo facto ab eo auferenda et dce uniusitati applicanda
nisi in aliquo casuuz ipe sapiens ex legitia causa excusatione haberet Na
extuc consiliarij uniusitatis qui pro tpr fuerit teneant sub pena predca
aquolibz ipor auferenda q predicte uniuersitati applicanda dcaz uniusitate

Qn debeat eligi Rector

cõgregari facere in loco cõsueto et cõuenienti ad quã uniu̇sitatẽ ire et
se in ea cõgregare teneantur et stare omẽs scolares dc̃e uniu̇sitatis potẽ
tes dare uocem in dc̃a uniuersitate in eligendo Rectorẽ sub pena pr̃stiti
sacrameti ꝗ decẽ solidoꝝ ſcẽ per rectorem exigenda et uniu̇sitati Recto
ri denũtianti applicari nisi iustam et legitiaꝫ deffensionẽz facẽt ꝗ h̃ret
qm nõ fuisset et stetisset ut s̃. Et qd̾ rector qui tꝑe quo noui rectoris
fienda erit electio fuerit una cũ cõsiliarijs sub uirtute alias per eos pr̃sti
ti iuramẽti an tempus electionis fienda nominare debeat omĩ ambitiõe
et simonia cessante tres scolares et de uniu̇sitate scolariũ scientie medici
ne qui obtinuerint ex viiii propositis si fuerint inter rectorẽ sapiẽtez
et consiliarios per dictũ dominũ Rectorẽ cõgregatos per dies tres ante
et qui audiuerint medicina hic per duos annos ul̾ uno ãno adminꝰ si re
periantur si uõ nõ eligantur qui alibi mediciam audiuerit per ideꝫ tp̃s
de natione de qua noui rectoris esset fienda electio quos sua sententia
putauerit etate moribus et scientia ac uirtutibꝫ pre alijs mag idoneos
ad officium et pro officio rectoratus. Et qd̾ nõ possit eligi alter nisi unꝰ *Qui nõ possint eligi ad rectoratus officium*
de illis tribus datis pro prouincia de qua debet eligi dum tamẽ nõ sit
aliquis ciuis natiuus cõmitatus uel distrituialis ferrarie aut aliqs pu
blicatus aut examinatus in medicina aut aliquis qui fuerit doctor aut
aliquis exercens cirugiam uel exercuit tubꝫ ãnis citra, aut et aliquis
qui nõ uiuat suis expensis aut patrie sue aut uixerit uno anno suis ex
pensis in studio ferrarie. Et nullus repetitor logice ul̾ gramatice qui repe
tat scolaribus precio ul̾ expensis, neqꝫ sit aliquis qui sit uxoratus neqꝫ alias
in uxore cõfirmus, Et si fieri possit sit qui promotus sit ad p̃mos ordines
ecclesiasticos s. ad p̃maꝫ tesuram et quatuor ordines minores. Et hoc quo
conuenitur iudex cõpetens scolaribꝫ clericas fieri queat, Et nullus medicãs
uel scriptor precio aut qui fuerit medicans scriptor cirugie operans repeti
tor ul̾ qui etiam uixit expensis alienis infra ãnos tres nominari et in Re
ctore eligi nõ possit aut aliquo modo cõfirmari, Et ĩ electione noui recto
ris seruetur modus et ordo ut infra ponit in statuto posito sub Rubrica
de hys qui possũt dare uocem ĩ uniu̇sitate, Et quilibꝫ consiliarioꝝ uocatus
p̃mus ad rectorẽ ire teneat̃ et eidem sacramẽtuꝫ corporale sub hac forma
prestare qd̾ remoto odio amore prece ul̾ precio lucro ul̾ dãno suo uel
alieno eliget Rectores meliores uel prouectiores de uniu̇sitꝫ medicorũ
et scolares qui nõ sint prohibiti per statuta dare uocẽ ad dictã electiõꝫ
fiendam ex nationis uel alijs de natione de qua fieri debet electiõ eligẽt
eum quẽ idoniorẽ et sufficientẽ putauerit ad officiũ et pro officio Recto
ratus. Quo sacramẽto prestito põnatur partitũ per rectorẽ ul̾ eiꝰ substitu
tum cũ fabis albis ꝗ nigris simil̾r ĩ qualibꝫ electione uel partito fiat
cũ fabis albis ꝗ nigris uel qualibꝫ alia re apꝑente ipsiꝰ alba ul̾ nigã
Statuentes insuper qd̾ nullus doctor medicine ul̾ legens logicã ul̾ phi
losophiam uel astrologiam ul̾ rectoricã ul̾ eoꝝ cõcurentes nisi eẽt scola
ris qui se exercitaret in legendo aliquas lectiones uel legens de lectu

ris ab universitate cocessis Et si cotinget i legendo i hora in qua debent
dicti scia legi no possit dicte electioni aut alicui alii faciende i univsitate
pdca interee aut voces dare aut scrutinare aut alicui alii scrutinio vel
partito fiendo in dicta univsitate vel inter cosiliarios interesse pena re
ctori xl. solidor ferr. pro qualibz vice nec audeat ire ad ecclesia san
ti Dominici vel venire sub pena cuilibz qui cotrafecit dece librar. Sta
tuerut et qd aliquis no procuret per se vl p alium directo vel per obli
quu se eligi vel no eligi in rectorem. Et qd aliqs scolaris de universitate
predicta no possit nec debeat per se vel per alium solicitare vl procurare
qd aliquis eligatur i rectore vl alium officiale univsitatis aut voces aliqs
de directo vl per obliquu quere seu procurare pro electione pdicta sub pena
xl. sol. ferr. et no pstiti iuramenti sed i propria cosciencia et qualibz vice
applicanda exigenda et dividenda ut supra et sub dicta pena. Item qd
aliqs no audeat per se vl aliu provocare seu facere qd preces aut rogami
na aliqua porigantur aut fiant pro acquirendo vel pro evitando per se
vl per aliuz aliquo officio univsitatis aut pro evitando vl ipedienda ex
actione alicui qua incurisset qui venisset seu fecisset cotra aliqua statuta
univsitatis predicte sub pena v. libr ferr pro qualibz vice exigenda applica
da et dividenda ut s. et sub penis pdcis ipi rectori qui in exactione pdca
negligens fuit. Item Statuerut q quilibz electus in rectore mo q forma
predictis teneat ipe vl qui ei loco incivitate ferr. remansisset et si elect
esset ipo exnte extra civitate et distuct ferr. acceptar si pns fuit i uni
versitate predca tpe electionis. alias in pma cogregatione univsitatis p
dicte vel qua pmu fuit requisitus per rectorem rectoratus officiu pre
dictum acceptare nisi tempus ad delibanduz pecierit, quo casu habeat spa
cium triuz dieru vel plurium scdm univsitatis dispositioez in quibs diebus
no se gerat pro noviter electo. Et si ipm officium antedcm infra tps pdcm
ubi tempus ad delibandum pecierit vel incotineti vl in pma cogregatione
aut cum pmo fuit requisitus ut s. no acceptaverit pena xxv librarum ferr.
incurat applicanda pro dimidia universitati et pro alia dimidia ei q post
ipm fuit electus et acceptavit officium andictu nisi electus iustam et ra
tionabilez causam allegaret qua universitas admittet, quo casu teneatur
rector allegata ea die vel sequenti sub pena qnq libr ferr univsitati ap
plicanda congregari facere nationem de qua electus eet et ipo electo p
curante qd iustam et rationabilem causam excusatiois habet ipso absente
proponatur causa excusationis predicte i natione pdca. Et si inter scola
res eiusdem et per maiore parte nationis predicta causa allegata fue
rit approbata pro legitima et sufficienti pro no electo habeatur et sic
penam aliquam no incurat quaz penaz infra mensez solvere teneatur
et debeat univsitatis depositario et domino rectori. Et infra s. decez
dies a die electionis numerandos teneatur pignus ydoneuz de dicta
quantitate xxv. libr ferr ad dictu tminu solvende penes depositarium
dicte univsitatis deponere et dimittere, et si dictum pignus deponere

cessauit ut's ipo iure sit et esse intelligatur priuatus omi honore & con
modo uniuersitatis et nihilominus ad exactione p̄dcē pene cōtra eu̅ et
in ei9 bonis debitis remedijs procedat a qua priuatione no possit n̄ de
beat restitui nisi dicta pena soluta et ultra pro sua cōtumatia soldos
centu̅ fert soluat et in casu predicto qn electus per se ul' per aliu̅ non
acceptauit ut dictu est teneat' rector qui pro tpre fuit q3 celer.me potit
fieri cōmode facere conuocare uniu'sitatem predictam i loco cōsueto & ad
huc legi facere in dicta uniu'sitate reliquos duos qui tpre s. prime
electionis pauciores uoces primo dicuntur habuisse, et face q' int' cō
siliarios eligatur tercius ex eadem natione qui cum predictis duob3 po
natur ad partitu̅ in uniuersitate. Et qui plures uoces hu̅t sit et habeat
pro electo. Dicto aut' sedo et electo non acceptante p se ul per aliu ut sup
ad electioe3 et alia procedatur ut sup. successiue donec unus de dca na
tione acceptauit uel tres de dca natione pena p̄dictam icurerit cu effe
ctu quo casu de pxia natione illi qui si no acceptauint aliq eo' plures
proponant modo et forma p̄dictis du̅ tamen nullus predicte nationis
proponi possit. Statuerut et qd primo electo no acceptante aliq die
post horam tcie p aliquos doctores legi no possit nisi infra tempus da
tum ad deliberandu si petitum fuisset donec electio & acceptatio officij
antedci facta fuit cu effectu. Et quia cotingit absentes ad officium Re
ctoratus elegi et pro eis acceptari. Statuerut qd talis electus precise
infra mensem a die acceptacionis redire teneatur ad ciuitate sub pena
uigintiq3 libr fert eidem de facto in ipis bonis aufferenda et uniuer
sitati effectualr applicanda. quam si infra decem dies mensem p̄dictu3
incontinenti subseque̅tes soluere cessauit et se pro dicto officio exercendo
ferre p̄ntare se noluit ipo iure et facto priuatus sit et esse intelligat'
perpetuo omi honore et cōmodo uniu'sitatis predicte et nihilominus ad
predicta penam cōsequenda3 contra ipm et in ipis bonis agi possit re
medijs opportunis, et eo casu ad electione noui rectoris q3 citius con
mode fieri potit procedi debeat modo et forma s'dicto. Veru qa medio
tpre uniu'sitas no bene staret sine rectore. Statuerut qd antiquus re
ctor rectoratus offm teneat' exercere. et qd ei9 iurisdictio duret usq in
euentum noui rectoris seu acceptatione nouiter eligendi nisi ex iusta & ra
tionabili causa se abntari necesse hret quo casu per uniuersitate3 per eu
cōgregandam allegata causa sue abntationis prouideri debet de eo qui
teneat locu rectoris donec perueniat ad ciuitatem fert nouiter electus
uel alius eligendus acceptauit. quo medio tpre eamde3 iurisdictionem
arbitriu & baliam habeat idem locutenens qua habet rector ex forma
quorucuq Statuto' uniuersitatis predicte. Et quia in electione noui re
ctoris sepe cotingut cōcurrentie rixe & altercationes inter scolares. Sta
tuerut q immediate post electione et acceptacioe3 ipius teneat' qm
caritatis pari et honoris officij idem nouus Rector facere colatione
laudabile & honorabile cōfectionib3 & uino dulci optimo s'm dignitatem

Qui plures uoces ht habet pro electo

Qui fuit rector pot confirmari nisi uniuersitas aliu fecit rectorem

officij et exigentia numeri scolarū sub pena ducaꝝ qndecī. Item statuerunt q si aliqs semel rector fuit nō possit remoueri ī fine sui officij rectoratus ab uniūsitate imo cōfirmari nisi uniūsitas aliū fecit rectorem. Et hoc ne uniūsitas maneret cō aliquo uicerectore. Ita qd̄ uolumus qd̄ uniuersitas nullo pacto possit cōstituere aliquē uicerectorem honoris gratia studij sub pena cuilibꝫ cōtrafacienti qnqꝫ libr ferr ptim camare applicandaꝝ partim uniūsitati et ꝑuinatione coꝝ uocū. Et si rector negligens in cōdēnando fuit penā ī eadem ī curat quā sapiens q cōsiliarij sint iudices ad cōdēnādum eū. Item statuerūt q nullus rector possit morari in eadem domo cō aliquo doctore legente et q si cōtingēt aliquē scolarem eligi in rectorem et acceptare officium andictum q tpē electionis moraretur ī eadem domo cum aliquo doctore teneat ipē doctor infra qndecim dies a die electionis si electo placuit domū euacuare et ipām liberam q expeditam electo dimittere soluenꝰ solū idem Rector pensionē pro rata tpīs quo inhabitasset. Et hoc nisi domus esset ppa doctoris quo casu dictus electus nisi sit affinis distractus eiusdem domū euacuare infra dictū terminū teneatur et se de ipsa seperare teneat soluendo pensionē pro rata tpīs ipē electus ut s̄ sub pena cuilibꝫ rectori electo nō obseruanti predicta seu in aliquo cōtrafacienti uiginti libr ferr quā ipo facto incurrat et incurrisse intelligatur et ab eo exigi possit et debeat quibuscūqꝫ remedijs opportunis

De pena coꝝ q se absentāt ꝑ euitare offitiū R^tus R^ca Statutū. 4.

ITem cum sepe cōtingat qd̄ aliqui scolares an tempus electionis noui rectoris malitiose absentantur ad hoc ut officium rectoratus euitent et malitijs sit obuiandū ingnituꝫ nā suffragatur humana. Statuerūt qd̄ si aliquis de natione illa dequa sm̄ ordinē īmediate fieri dꝫ electiō noui rectoris uel nationis alterius īmediate sequntis a ciuitate ferr. se uoluit uel procurauit absentare qd̄ talis teneatur sub uirtute pstiti iuramenti et sub ita pena se presentare uel per se uel per aliū legitime coram rectore qui pro tempore fuit et allegare suū recessū et cām propter quā uult recedere Et tūc dominus rector ea die uel sequēti teneatur cōuocare face nationē dequa erit talis absentaturus et inter scolares predicte nationis proponere qd̄ talis dicit qd̄ uult se abntare ex tali causa s. nominādo talem se abntare uolentem et causam quā allegat se uelle abntare et utrū sit sufficiens ad officium rectoratus qua excusatiōe s. andictus rector una cū illis de natione dicta teneatur proponēre ī uniūsitate et illud qd̄ maior pars uniuersitatis delibauit sit obtentū ut dicat supra statutum de electione noui rectoris. Et si ꝑ maiorē partē nationis sue fuit aprobatum qd̄ fuit sufficiens ad rectoratus officiū exercendum si cōtingerit eum eligi teneatur dominus Rector q pro tpore fuit eidem precipere seu precipi facere qd̄ per tres dies ante tempus electionis fiende de nouo rectore presentabit per se uel idoneum substitutū dnō rectori et cōsiliarijs qd̄ si nō fecerit et cōtigerit eū talem eligi ad

rectoratus officium exercendum ipso facto incidat i penam uigintiq
q3 libr ferr. et tuc procedatur ad electionez de alijs fiendam de dca
natione secudum formá statutorz loquentiuz de electione noui recto
ris si uero per maiorem partem dicte nationis approbabitur pro insu
ficienti ad officium andictum si eligeretur tuc Dominus Rector det q
dare posit eidem licenciam recedendi. Et sic sucesiue procedatur de
natione innationé anq3 át per rectorem fiat propositio pdicta i nati
one iam dicta uel fiat aliq partitu teneatur rector sacramtu defere
cuilib3 de natione predca quod iuste q sine fraude aprobabit sub pe
na qnq3 libr ferr ipsi rectori Et qa aliquado et cotingit q aliq scola
res pp euitandum officium rectoratus maliciose cosueuerut facere se
priuari. Statuerut q no obstante priuatione tali facta de aliquo scolari
s. talis puatus nihilominus posit eligi i rectorem ita tamen q qn accep
tauit officium rectoratus incotinenti teneatur se cocordare cum eo ad
cuius peticioné fuisset puatus pena uiginti ferr. Quá penam teneatur
exigere a dicto rectore sequens rector sub suprascripta pena. Si autez
talis electus esset priuatus pp iniuriam factam alicui teneant cosiliarii
uidere q examinare iniuriam que facta fuise diceretur p talem priuatu
et facere et curare toto pose qd dcos iurantem et iniuriatuz adcon
cordiam et copositionem pducant. Et inpdictis habeant puru et ge
neralem arbitrium procedendi cognoscendi et terminandi no obstante
aliquo statuto inquo casu partes copere et parere mandatis dictoru
consiliariorū sub pena uigintiqnq3 libr ferr Et nihilominus dicti con
siliarij posint procedere ad talem priuatum restitui faciendu apriuati
one predicta.

De sacramento noui Rectoris Rca Statutum 4.

Item statuerut qd quicuq3 in Rectorem decetero fuerit electus tpr
acceptationis officij andicti teneatur sacramentu corporale sub hac
forma prestare rectori q tuc esset pro ipa uniusitate recipienti s. qd
inqntum sibi erit posibile procurabit circa pose omia q singula per
tinentia seu q pertinere aut facere putauit quoqmo ad cosruatioez
et augumtationé ac bonu et pacificum statum uniusitatis scolaru stu
dij medicine et artistaru ciuitatis ferrarie ipamq3 uniuersitaté et stu
dium conseruabit. et scolares ipius pacifice et deuote tractabit. Item
seruare omia et singula statuta facta et fienda et ordinamenta omia
que per ipam uniuersitatem fient ul fuerint approbata et iurata et
ea ac omia et singla i eis contenta obseruari facere iuxta pose scola
ribus et alijs quibuscuq3 qui ad ipozr obseruari quoqmo tenent sub
penis in eis cotentis. Et q omés et singulas penas quas aliquis icu
rerit seu incurrisset effectualr et iuxta pose exiget quas si no exege
rit iuxta pose de suo uniusitati predicte persoluat aquib3 sacram
to penaz exactione et prestatione nullo modo absolui posit si etiam
ipaz penaz no exactaz et quas incurit solutione per sindicos tpre

sui sindicatus dicte universitati effectualit copellat. Iurabit i sup procu
rare toto posse fideli et sine fraude qd sibi tempore statuto successor ido
neus eligatur et qd in ipa electione et circa ipam servabit pura fide
omia et singula circa ipam et in ipa disposita statuta seu promissa.
Item iurabit post fine sui officij et regiminis qd per qndecim dies ferii
cotinuato tpre pmane et stare ad sindicatu ac iuri parere sm q q put
cotra invientu statutu pronutiatu seu sententiatu fuerit. Et quascunq
codenationes de eo fiendas ac penas quascuq sibi infligendas solvere
et super pdictis suo successori in omibz obedire. Et si oportuerit eum ex
aliqua iusta ca an dictos qndecim dies copletos recedere idoneu procu
ratorem relinquere qui promittat et satisdet idonee eius nomine de
iure cuilibz respondere et qlr omia et singula observar et adimpleri
adq tenetur ratione statutor quorucuq ta factor qz fiendor aut
promissionu univsitatis predce ultra qndecim dies no possit amplius
ullomodo ad sindicatum cogi. Teneatur aut tempore acceptatiois
et iuramenti officij antedicti dare tradere et dimittere depositario uni
versitatis idoneum pignus valoris vigintiqnqz librar ferr q pignus pe
nes ipm depositariuz seu massariu debet remanere usqz quo per sindicos
eligendos ad sindicandu ipm dnz Rectore idem rector fuerit absolut aut
condenatione de eo fiendam solvisset et alia erut adimpleta que adipleri
debent sm forma aliquo statutor qd pignus idem massarius et depositari
in casu inque dictus rector codenaretur per dictos sindicos nisi codenatioz
de ipso rectore factam ipse rector solvit infra octo dies post codenatioez seque
tes vendi facere teneatur. q solute codenatioz pdcaz residuu no rectori restitue.

De asumptione caputij Rca Statutum . 6.

Quoniam ut plurium novi Rectores ex tempore creantur nec illico que
sunt opportuna magistratu tali iproptu esse possunt ymo no modica
tpis dilatione opus esse previsu est. Statuerut q post electione novi re
ctoris factam tpre i tercio caplo statuto possit asuptiare caputij differe usqz
ad cal maij nec ullo pacto liceat ulterius prorogare dictu asuptu nisi ca
urgeret q no posset salariu suu a dno iudice xii sap exigere inquo casu te
neatur dictus novus rector ca sapiente q cosiliarijs congregare univsitatez
et unanimiter adire principem. Et si aliquis scolaris de universitate noluerit
in hoc casu dnuz Rectorem sociare nisi legitia et aprobabili causa detentus
luat pena libr qnqz ferr. univsitati aplicam. Si vo no fuit solicit ipe rector
et h. et quolibz alio meliori modo et via possibili no curavit dictum suum
salarium exigere teneatur et cogi possit ab ipa univsitate vl maiori parti
ipius univsitatis caputeum asumere dco tempore a Rectore suo precessore
vel ab aliquo ab eo substituto. Qui caputeus sit et esse debeat purpureus
suffultus vario. Nec ullo tempore incedere possit per civitatem ferr durante
ipius officio sine toga q sine ipso caputeo nisi fortasse vellet interdu locis
et tpribz congruis solatij causa vagare. Et hoc sub pena libr qnqz ferr pro

qualibet vice cotrafecit universit applican. Item pro dignitate officij
Statuerunt quo ad predictum actum capituli omes doctores et scolares uni
versitati suppositi teneantur invitare honorifice Illu. D. Prin. cu reliquis
dominis de domo Extensi ac reliquis nobilibus forensibus et doctoribus Comitisque
omes interesse dignentur statuto die ad hon Mag.cum dominum Rectore. Item
Statuerunt pro comodo et honore officij rectoratus presides vel factores
episcopatu teneantur facere Struci tabulatu in episcopatu magnu et spati
osum cu banchis circumcirca ordinatis gradatim sin sub et supra quo fieri
comodius possint solenitates requisite ad dictu actum, Et qua no foret
equu ecclesiam pati in eiusmodi expen cu ex ipis nullu comodu cosequatur
Ideo Statuerunt quod omi ano in vigilia festivitatis Sancti Georgij cu sit uni
versales oblatio in episcopatu offeratur ad laudem sci Georgij a bidello cum
Mag.co domino Rectore asociato a tota universitate sub pena subscripta neglige
te unu duplerium de cera alba ponderis adminus librarum triam cu uno du
cato quem ducatu teneatur ipse bidellus exigere ad dictam festivitatem
a doctoribus legentibus qui pro rata teneantur solvere dictu ducatu sub pena
librarum quinque forensium universitati applican cui et pene subiciatur ipse bidellus
si circa hoc negligens fuerit duplerius at ematur de pecunijs ipius uni
versitatis. Item statuerunt pro honore et gaudio ipius capituli quod pactis
peragendis in tali actu dominus rector debeat petere domum cum sono
tubarum sociatus a doctoribus legentibus et ab universitate scolarium iubilan
tium sub pena ancora et reliquis nobilibus ad actu vocatis si possibile
fuerit in qua domo teneatur dominus rector facere una collatione omnibus qui
eum ad domu sociaverit cuius collationis expen relinquatur honori ipius
rectoris Et hoc sub pena ducatorum viginti. Item Statuerunt quod officium cuius
libet rectoris duret uno ano coputato a principio mensis maij usque ad prin
cipium futuri mensis maij Et debet habere pro salario suo libras cen
tum viginti forensium a die electionis sue usque ad quindecim dies, Adicientes
quod si rector legistarum ultra centu et viginti libras aliquid plus habet etiam
illud plus habere debeat rector artistarum et si casu cotingat rectore qui pro
tunc erit se absentare dimittat substitutu sin quod sibi placuerit qui tamen
esse scolaris medicine intelligatur Et quod quilibet rector tenere debeat suis ex
pensis durante eius officio duos honorabiles domicellos quos teneatur indu
ere de indumento boni et decentis pani cuius brachiu constet quadraginta
solidis adminus et unu famulu qui sibi in coquina et alijs decentibus ministret
vel ancilam cu domicelli et coquine non bene copatiantur adinvicem in persona
eiusdem Teneatur et tenere unu equu suis expen vel mullam honorabi
lem ad usum suu cu opus est equitare cu Illu. princ. tu pro negotia pro
pria cu etiam pro negotia universitatis sub pena predicta universitati applican
Et teneatur dare bidello unu palium honorabile et codecentis pani tam
pro cosuetudine quam pro debitu sub pena vigintiquinque librarum forensium universitati
applican Et hoc honore mag.ci Rectoris et dictus bidellus teneatur dura
te officio rectoratus ferre dictum palium sociandi gratia dominum rectore sub

pena perditionis dicti palij et si ex necessitate uniusitatis eum urgēt ad cōfirmationem teneatur semper dare unū palium bidello sb pena s̄scripta

[...] teneant̄ facē Rectores ī principio sui regiminis Rv̄. Statutum .7.

Item Statuerūt ne aliquis Rector pretextu ignorātie possit incidere in penas statutoꝝ ꝙ quilibꝫ rector qui ī principio sui officij fuit teneatur et debeat infra quindecim dies legere seu legi sibi facere et uidē seriatim de uerbo ad uerbum omnia et singla pntia statuta a principio usqꝫ ad finem infra quos quindecim dies si iuste allegaret se ignorasse statuta acceptetur excusatio postea aūt nullam possit pretēdere excusatiōeꝫ seu ignorantiam. Insuper teneatur ī principio regiminis cuiuslibꝫ ptatis seu rectoris ciuitatis seu ad dnūꝫ cōseruatorem eiusdem decēter sociatus ꝙre cōmendare eisdem totam uniuersitatem et corā ipo dicē et ad memoriam reducē quecūqꝫ utilia uniūsitati uident et procurare ut effectui demandentur ad cōseruatiōnē uniuersitatis predicte et priuilegioꝝ eidem p cōe ferrē cōcessoꝝ procurare bulletas et licentiā armoꝝ per omēs scolares ꝙ suos famulos et quoslibꝫ uniuersitati suppositos tā ī ciuitate ferrē ꝙs ī aliis ciuitꝫ castris et alijs locis dnī nrī sub pena uigintiqꝫ libr ferr si negligens fuerit ī pdictis. Insuper dictus dns ptas seu cōseruator ciuitꝫ ferrē et omēs eius officiales Itaqꝫ et omēs Illmi Ducis nrī ut capitaneus platee et alij teneant̄ cuiuslibꝫ anī iurare semp seruare presētia statuta sub pena quinquaginta ducatoꝝ parti Camē applican et partim uniuersitati nrē et nuqꝫ istis statutis cōtrauenire illicitis et honestis.

De priuilegijs Rectoribꝫ concessis Rv̄ca. Statutū .8.

Statuerūt et ordinauerūt qd Rector a sacramenti prestatione sit īmunis nec aliqbus Iudicibꝫ uel officialibꝫ Illmi Ducis nrī ul cōis ferrē neqꝫ aliqs possit astringi debito uel crimine nec īsindicatu. Et si casu cōtingat ꝙ deus auertat aliquē rectorē uel famulos coꝝ committere fraudem ul omicidium ul aliqd aliud gnis crimen. Tunc statuerūt ꝙ Rector qui per tpra sui sindicatus fuit simul cū alio Exo Doctore qui per Illū Dnm nrūꝫ fuit electus pro socio ipiūs rectoris in tali casu debet procedere, Et ipm sm statuta cōis ferrē et uigor iustiae cōcorditer cōdānare. In alio aūt casu solus Rector. Et si cōtingerit ipm Rectorem promoueri ad examen publicū uel priuatum ī artibꝫ uel ī medicina ul utraqꝫ simul uel diuisim ul qualitcūqꝫ uoluīt nō teneatur ad solutionē alicuius qntitatis pecunie uel alicuius alterius ī doctoribꝫ uniūsitatꝫ neqꝫ ēt doctoribꝫ colegij aut alicui alteri persone pro dco publico ul priuato examine aut alia dignitate assumenda pena cuilibꝫ petenti uel recipienti decem libr ferr uniuersitati applican Et qd qn uenerit ad publicum uel priuatū nihil penitus soluat alicui persone nō obstante aliquo statuto Doctoꝝ collegij uel alioꝝ ī cōtrariū faciente neqꝫ aliqua alia persona occaxione domini Rectoris aliquid soluat. Item uoluimus tā per statuta qꝫ per cōsuetudinē eum esse exentem et īmuneꝫ ab omībꝫ datijs gabelle ītroitus ac mole et transitus padi ꝙ per omēs

transitos ac locis Ill^mi ducis nostri omniqz ei^9 familia cu omnib^9 bonis
suis Et si casu cotingit aliquem rectorem ta in hac inclita civitate ferrie
qz in alijs civit castris et locis Ill^mi ducis nostri morari et habitare
vel acquirere domos vel possessiones volumus ipm Rectore cu omnib^9
bonis suis acquisitis et acquirendis et tota eius familia agravamini
bus quibuscoqz collectis prohiciendis a Judice nostro xij sap et ab omni
bus alijs officialib^9 imunem esse Et hoc addito q possint ferre arma
cuiuscuqz qualitatis generis vel coditionis sicut ei videbitur et pla
cuerit ta in die qz de nocte cu lumine et absqz luminib^9 et tam in
hac civitate qz in alijs locis dci Ill^mi ducis et dare licentiam armor
notario et bidello universitatis nre suisqz famulis ac honore officij
duodeci alijs personis no universitati subpositis ipm asociantib^9 i omnibus
locis sscriptis remota omniqz hora sscripta remoto oi statuto ac provixione
noviter facta Et qlibz aliqd crimen comittens fugiens i domo Recto
ris securus sit vel cu eo asociatus vel vero ei^9 sive famulus suus sit vl
no Et quicuqz officialis Ill^mi dni nri ducis ferri cotrafecerit pena incu
rat ut dno rectori sibi videbitur et placuerit Item qd nullus Re
ctor privari possit in suo officio retoratus et dare possit duas voces
i universitate et precedere debeat omes et singulos dnos ac nobiles
omesqz officiales dni Ill^mi principis nri ta morantes i hac civitate qz
in alijs civit ac Castris vel locis dnij ipius excepto qz suisqz fratrib^9 qui
cotrafecerit huic statutu codenetur et incurat in pena ducator quinqua
ginta camere parti app parti universitati nre Et si dns rector i condem
nando negligens fuerit pena eadem incurat dce universit applican.
Item statuerunt q quilibz scolaris de cetero examinadus vl licentian
dus vel conventuan ta in artib^9 qz i medicina vel divisim vel coniunctim
vel qualicuqz teneatur solvere rectori Ducatu medium neqz absqz ei^9
licentia promoveri possit ad aliqd examen publicu vel privatu Et si co
tingerit ipi rectori absentari ab hac civitate ferrie et in eo tpre aliqs
promoverit ad aliqd predictu examen volumus ipum suam hre pmicia
costituendo loco sui ipsius unu vicerectore q sui exerceat officiu non
obstante aliquo statuto vl privilegio aut provixione noviter facta adoctorib^9
Collegij. De substitutione Rectoris qui vult se abentare Rubrica Statutu .9.

Item statuerut qd si pp aliquam causam cotigerit Rectore univer
sitatis civit et comit et distrit ferrie qui pro tpre fuit se absen
tare velle aferrariensi civitate comitatu vel districtu qd face no possit
nisi ex iusta causa p universitate vel maiore parte approbata si qd
tn per mensem et no plus se abentare voluerit possit loco sui idoneu
de natione dimittere substitutu et eidem facere possit in casu infir
mitatis talis pp quam no possit rectoratus officiu explicare. Et si ultra
mensem absentia esse debuerit tuc rector et cosiliarii nominet tres de
natione illa de qua fuit rector quos magis sufficientes ee putaverit
qui seperati et divisim in universitate debeant scruptiniari Et qui

plures fabas habuit ille substitutus rectoris sit et esse intelligatur q3
diu durauit absentia rectoris predicti seu et esset officium finitu. Et si
cotingit q deus aduertat aliquem Rectore infirmari et decedere proceda
tur ad substitutu per sapientez cosiliarios uniuersitatis ut s. qui substitutus
habeat salarium suum ac si eet rector pro tempore quo stetit i offo
dumo per uniusitatem ad tale officium eligatur eo mo quo proceditur
i electione rectoris, Et gaudeat eisdem priuilegiis quibz rector gaude
at Et eandem iurisdictione habeat sicut rector durante substitutione
ac ea possit explicare et facere que potest ipse rector si tn de natione
rio reperietur idoneus ad substitucioez, tunc de alia natione sequente
illam imediate eligi et nominari possit substitutus aut tale iuramtu
accipe debet quale per rectore accipit et pignus dare et alia face que
rector ipse facere tenetur preter q de uario et domicellis pena cuilibz in
cerectori facienti aliter q3 ut s qnq libr. ferr. et ppetue priuatiois a qua
restitui no possit nisi pena soluta. Et si rector se absentet alias q3 ut s su
pra teneatur Sapiens uniuersitatem facere cogregari ac una cu cosi
liariis nominare tres scruptinandos ut s et qui plures uoces habuit sit
et esse intelligatur substitutus i substitucione uo cosiliarior sic procedat
qd si cotigit aliquem de cosiliariis se uelle per mesez ul minus abntare
de natione sua possit aliu substituere idoneu. Et primo debeat presentar
substitutu suo notario sic qd anotario scribatur Si aut ultra mensem
per natione ipius prouideatur de substituto de eadem tn natioe qui sb
stitutus eandem ut s ptatem habeat qua primus i cosiliariu electus donec
duraret absentia ul finitu fuit officium. Teneatur aut quilibz substitu
tus loco rectoris ob honorem predicte uniusitatis habere et tener unu
famulu decenter indutum. Rectore aut infra tempus sui officij redeunte
finiatur ac finitum sit et esse intelligatur substituti officium et is sit Re
ctor qui primo erat.

De penis et codemnationibus iniuriantium Rectorem. Rbca Statutum .x.

IN primis enim statuerut ad hoc ut nullu ipunitu remaneat deli
ctum et ut honorari et uenerari debent omi i loco nre uniusitat
rectore q quicuq doctor uel scolaris dixit aduersus Rectore i officio ex
istente uerba aliqua iniuriosa suaqz detraxit fama in quocuq loco fuit icu
rrat pena centu librar ferr uniusitati app. et quicuq alius status artis co
ditionis qz fuit cosimilia uerba iniuriosa intulit pena incurrat centuz
ducator et minus ul amplius ut p. placuit Rectori cuius codena
tionis medietas ad camera ducalem app. alia uero uniusitat. Et si ali
quis pdicts acceperit aliqua arma cuiuscuq generis cotra predictu
rectorem ostendendo se ipm uele ledere inpenam icurat eandem si et
pro qnto persona eiusdem Rectoris cu pdicts armis no tetigit Si aut eu
aliquo modo uulnerauit cu sanguinis effusione aut ipm percuiet cum
lignis uel lapidibus uel aliis piscis plebis uel fereis icurat accisionis manus

et etiam condemnationem pecuniarum predictarum. Et si aliquis dicti D. Rectoris famulus verbis contumeliosis percussionibus vulneribusque in ipsius presentia vel absentia quoquomodo lesus fuerit possit predictus Rector ledentem seu offendentem predictum famulum vel famulos secundum arbitrium sui ipsorum licite condemnare et punire vel puniri facere ac quocumque sibi placuerit officialibus tam civitatis forensis quam in quibuscumque locis sub dominio contentis Ill.mi ducis et omnes suprascriptas penas et condemnationes possit facere licente et impune presens D. Rector quocumque sibi placuerit contra quecumque predictos aliquomodo offendentes et facere exigere et executioni mandare per quoscumque pretores officiales eorumque famulos voluerit et placuerit qui quidem omnes officiales et famuli eorum ad requisitionem petitionemque et ad omne sui mandatum parere debeant predicto domino Rectori sub penam ducatorum centum solvendorum partim camere partimque universitati.

Quod rector teneatur exigere penas pecuniarias etc. Statutum XI

Quia transgressores statutorum universitatis penis legitimis puniri debeant. Ideo statuerunt quod quilibet Rector omnes et singulas penas pecuniarias non exactas in quas aliquis doctor vel scolaris aut quis alius gaudens universitatis comodo incurisset seu incurret exigere teneatur cum effectu infra octo dies postquam comisse fuissent si eius tempore comitterentur alias infra octo dies a die scientie vere vel presumptive et nihilominus tandem de suo per sindicos tempore sindicatus universitati solvere compellatur nisi impossibilitas vel alia iusta causa per sindicos declaranda eos excusaret. Statuentes insuper quod in universitate nullo modo possit dici proponi vel arengari per aliquem quod pena aliqua doctorum vel aliorum seu quam aliquis incurisset relaxetur vel de ea gratia fiat aut remittatur aliquo modo. Et qui contrafecerit ipso facto universitatis comodo sit privatus ac privatus per scolas publice nuntietur. Et nihilominus quod contra fieret iure non valeat. Statuentes etiam quod quilibet rector in introitu sui officii infra undecim dies et teneatur precise cum quatuor quos universitas ad hoc deputaverit solicite et diligenter inquirere de omnibus et singulis quas diceretur seu reperiretur suus proximus Rector predecessor malitiose dolose aut negligentia exigere penas ipsas quas ut supra reperierint non exactas ab ipso predecessore cum effectu exigere sub virtute prestiti iuramenti. Declarantes insuper quod omnium et singularum penarum exactarum tempore cuiuscumque rectoris medietas sit ipsius rectoris cuius tempore exacte fuissent, et alia medietas burse universitatis applicetur. Salvis semper quibuscumque statutis aliter disponentibus nec rector valeat ullo modo partem suam alicui remittere sub prestiti sacramenti virtute. Salvo etiam quod si aliquis fuerit accusans aut denuntians aliquem de aliquo delicto vel de aliqua pena non soluta vel quam incurisset cuius exactio fieret quod tunc tercia pars universitatis sit tercia Rectoris et tercia denuntiantis sive accusantis et accusans si voluerit

incredentia teneatur sub pena Rectori decē libr fėrr auferenda in sin-
dicatu suo. Qđ qlibet teneat pacifice audire uerba Rectoris. Statuͭ 12.

Item statuerūt prouiderūt et ordinauerūt qđ quilibet doctor
scolaris uel quiuis alius dicte uniuersitati suppositus teneatur
beniuole pacifice et quiete audire omīa et singla precepta cedulas et
mandata que per scolas uel alibi ubicūq fieri cōtingerit uł legi ex
parte dñi rectoris pntis uel qui pro tpr̄e fuit, sub pena uigintiqnq
libr fėrr cuilibz doctori et centū sol. fėrr scolari. quas penas teneatur
quilibz rector qui pro tpr̄e fuit exigere infra decem dies postq̄ liqduz
fuit eidem sub pena eadem ipi dño rectori eidem ī fine sui officij p Re
ctorem et sindicos auferenda et uniuersitati applicanda.

Qđ nullus audeat facere cōfederationē. Statutum. 13.

Item cū et omī iure monopolia sepe et cōspirationes sint probi
bite ex quibꝫ discensiones et scandala tēporibꝫ retroactis ī surrese
rūt et in futurū insurgē possent. Statuerūt qđ aliqs nō audeat uel
presumat facere de directo uł per indirectū sectam monopoliū cōspi
rationē ligam cōfederationē aut iuramenta ī preiuditiuz uniuⁱsit
predicte seu pro tractandis aliqbꝫ negotijs pertinētibꝫ ad uniuⁱsitatem
predictam uel aliqd aliud facere dicere seu ordinare seu tractar pp
qđ oriri pot scādalum aut dissensio uel diuisio in uniuersitate pre
dicta aut inter scolares ipius. Et qđ aliquis pro dictis uel aliquo
predictoꝝ nō audeat uel p̄sumat se cōgregare uel ī aliquo loco cū
alijs conuenire sub pena .s. cuilibet contrafacienti et uice qualibet
decē libr fėrr quas si nō soluerit incurrens infra decem dies p̄ueṫ
omī cōmodo et honore uniuersitatis predicte aqua priuationē resti
tui nō possit nisi dicta pena soluta. Item q̄ aliqua ex nationibus
uniuersitatis nō possit audeat aut p̄sumat se cum alia sociar aut
ligam cōspirationē sectam iuramenta uel cōfederatioēs facē pro su
pradictis uel aliquo eoꝝ faciendis tractandis seu explicandis n̄ ali
quē sibi officialem assumere uel eligere sub quouis nomine n̄ qua
tenus et prout licet eisdem per statuta uniuersitatis, sed natio qli
bet diuisa et distincta ab alia esse debeat et manere pena cuili
bet nationi contrafacienti uigintiqnq libr fėrr et cuilibet officiali
uniuⁱsitatis predicte consentienti decem libr fėrr. et nihilomin' ui
gore pntis statuti qđ contrariet nō ualeat ipo iure et casū ac
pro infecto habeatur. Et in qualibet casuum predictoꝝ qlibet pos
sit accusare et denūtiare contrafacientē et habeat terciam ptem
cōdēnationis etsi uoluerit incredentia teneatur. Statuerūt insup
qđ aliquis de directo uel per obliquū nō audeat uł p̄sumat dare cā
usam pp quam scolares moueantur ad rixam rumorē sectam aut
conspirationē uel monopoliū faciendū pena decē libr fėrr cuilibet
contrafacienti et pro qualibet uice. que pene solui debeant infra de
ro dies postq̄ appuerit aliquē de supradictis incurisse uel cōtrafecisse

alias ad priuationē procedatur etiam nationis tocius. si natio con trafecisset a qua priuatione restitui nō possit nisi pena soluta.

De priuilegijs Rectoribus concessis eorum finito officio Rubrica Statutum 14.

Statuerunt et ordinauerunt quod Rectores eorum finito officio sint exempti et imunes in toto tempore uite sue cum eorum familia ab omnibus datijs gabelle introytibus ac molle et transitibus padi et per omēs alios transitus et locis Illustrissimi Ducis nostri. Et si aliquibus eorum placuerit tam in hac inclita dignissima ciuitate ferrarie quam in alijs atque Castris Illustrissimi Ducis nostri morari et habitare uel acquirere possessiones uel domos uolumus ipsos cum omnibus suis bonis acquisitis et acquirendis et tota eius familia toto tempore uite sue imunes esse ab omnibus grauaminibus oneribus et collectionibus fiendis quibuscumque et qualitercumque denominate fuerint ab Illustrissimo principe Iudice suo xij sapien. et a quibuscumque alijs officialibus. Et nobiles propter nobilitatem magnam officij ac si essent rectores et posse ferre arma cum famulis suis in suprascriptis locis in omni tempore absque preiuditio aliquo et pena statutorum ciuitatis ferrarie sub pena uigintiquinque librarum ferr. contra facienti camere applicanda. Qui quidem rector finito officio ab omni sacramento sit imunis nec ab aliquo possit astringi iudice neque de aliquo debito et comisso crimine post sindicatum sub aliquo iudicari possit nisi a Rectore qui pro tunc temporis fuerit. Et si omicidium aliquod comissum fuerit ab eis quod deus auertat nō possit neque debeat ab aliquo iudicari uel puniri nisi a Rectore predicto simul cum uno alio legum doctore quem eligerit tunc Illustrissimus princeps et ambo in concordia. in alio autem nequaquam. Et quod semper sit et esse intelligatur de uniuersitate in qua eodem modo sicut quando erat rector in potestate sua. et duas habeat uoces et sedeat penes rectorem actu existantem et si aliquis doctor uel scolaris dicte uniuersitatis suppositus uel aliter aliquam sibi intulerit iniuriam puniatur a Rectore tunc actu existente cum simili pena puniendus esset quando rectoris exercebat officium. Et ita omnibus alijs beneficijs et priuilegijs fruatur que in dicta cōtinentur uniuersitate. Et qui cōtrafecerit incurrat in penam librarum quinquaginta ferr. uniuersitati applicandam. Item statuerunt quod quicumque qui fuerit Rector semper precedat et precedere debeat omēs et singulos Doctores. et nō possit modo aliquo eligi ad aliquod officium uniuersitatis predicte. et si eligeretur nō ualeat electio ipso iure. et nihilominus si quam primo sciuerit et nō renuntiauerit penam incurrat periurij et uigintiquinque librarum ferr. predicte uniuersitati applicandam. Et qui contrafecerit huic statuto condēnetur et incurrat in penam in qua incurrisset ac si quilibet eorum esset Rector actu existens.

De priuilegijs scolaribus cōcessis et uniuersitatis supposit. Rubrica Statutum 15.

Statuerunt et ordinauerunt ut scolares omnes forenses omnesque suppositi uniuersitatis simul cum eorum famulis possint et ualeat

ferre arma sua honeste tã in ciuitate ferre q3 in alijs ciuit̃ et castris lo
cisq3 Dñi nr̃i tã de die q3 de nocte cũ luminib3 et absq3 luminib3 neq3
ab aliqbus iudicib3 a sacramenti prestatione nec in causis ciuilib3 aliquo
modo possint astringi nisi a Dño Rectore ĩ causis aut̃ criminalib3 ab ipso
et a Potestate et ambo insimul cõdenare cõcorditer sm̃ rigorẽ iusticie et
formã statutis ferre. in alijs aut̃ casibus cuiuscũq3 solus rector tñ non
obstante aliquo statuto uel prouisione nouiter facta, nõ obstante etiã
aliquo pclamat̃ incõtrariũ facient̃. Statuerũt et qd̃ dicti scolares
et uniũersitati subpositi possint emere uendereq3 qcqd sibi placuerit
absq3 alia gabella uel datij solutione, Ordinauerunt insuper ipos imu
nes et exemptos esse cũ omib3 bonis suis adatijs gabellis introitibus
et exitib3 ac mole transit̃ quib3cũq3 et ceterar̃ gabellar̃ tã ĩ ciuitate
ferre q3 in alijs ciuit̃ castris locisq3 Illm̃i Ducis nostri cũ mandato re
ctoris, Amplius ordinauerũt qd̃ unusqsq3 scolaris et quicũq3 uniuer
sitati supposit̃ qui aliquã cõduxerit domũ aut cõductam habuerint
uel aliq̃ hospiciũ pro aliqua pensione uel mercede facta cũ cõducẽte
cõuentione pro uno año uel aliquo tp̃re liceat sibi et possit ĩhabitãdo
ipam domũ quib3cũq3 uti iurib3 quib3 uti potest predicte domus patro
nus et q̃ alius pro eodem tp̃re eãdem locare possit uniuersit̃ scolari
bus, et teneatur pro toto tempore pro quo eam conductam acceperit
domñ solũ precij ipsi cõducenti seu dño domus et cõpleto anno nõ pos
sit expelli aut remoueri de dicta domo, sed et possit alio año eandẽ
habitare et usq3 in trienniũ hoc facere possit soluendo cõuenientẽ pen
sionẽ de qua fuit incõcordia cũ domino domus uel ei9 procur̃, Et si al
teri locare uoluerit de uniũsitate scolari possit cũ hoc qd̃ possessori seu
domino domus detur sufficiens fideiussor cuius sufficientiã aprobare
debeat rector uniũsitatis si adño domus requisitus fuit. qui qdẽ dñs
rector debeat iudicare sufficientiã, quo uiso sm̃ qd̃ iudicauerit unus
quisq3 cor̃ teneat̃ obedire, et qñcũq3 dñi domus cõducẽtesq3 ipas non
essent soluti sm̃ qd̃ ipi cõuenerũt et obligati sũt scolaris uel scola
res habitantes talem domũ audita et intellecta ueritate debeat et
teneatur pdictus dñs rector cõstringere dictũ uel dictos habitatores
domus, de quacũq3 qntitate pecunie essent obligati aut soluẽ tenerent̃
et liquidato credito faciat soluẽ ipm creditorẽ et scolari uł scolari
bus qui domũ suam habitauerũt sm̃ qd̃ ipi ĩcõcordiã deuenerunt
Ad huc Statuerũt q̃ feneratores qui pro aliquo tp̃re aliquã pecunie
quãtitate prestauerint scolarib3 et uniũsitati suppositis qd̃ ipsi teneant̃
et debeant habito sufficienti pignoř dictis scolaribus et alijs uniuersit̃
sic petentib3 pecuniam quã petierũt mutuarẽ, sed pro tercia parte minus
q3 alijs nõ existentib3 scolarib3 cõsueti sunt mutuarẽ et facerẽ sm̃ ordi
nationes illis p̃rensas uł cõcessas sm̃ ciuit̃ ferre cõsuetudinẽ, Et ita
teneatur eiusdem ciuitatis feneratores facere et obseruare sub pena
libr̃ decẽ pro quacũq3 uice contrafecerit quã penã exigere possit facere

dominus Rector ac et ipse de sufficientia pignoris iudicare qn predicti
tale pignus pro pecunia petita uel petenda ab aliquo scolari tenueret fe
neratores uel ab aliquo uniuersitati supposito. Et pena exacta sit uniu
sitati concedenda. et qd quilibet rector et officialis eorumque famulis Illmi
Ducis nostri pro tali pena exigenda quacumque alia ad peticione et man
datum predicti Rectoris teneant i omibus et omi tempore sibi obedire.

De electione consiliariorum Rca Statutum 16.

Quoniam decens et conueniens est Rectore uniuersitatis predicte
decenti ac prouido associari cosilio et cu prudentiu cosilio que cis
opus fuerit possit et ualeat peragenda perficere. Statuerunt quod a die ac
ceptationis capitij usque ad octo dies antequam ad aliquos actus extraneos
procedatur in ipa uniuersitate iuxta formam seruandam i uniuersitate
in electione rectoris eligantur noue cosiliarij per nationes ut infra sb
iicietur. qd quilibet debeat audiuisse scientiam medicine dece et octo
mensibus et ad minus uno ano. et si dicto tpre uel aliquo itermedio
aliqua priuatio studij gnalis seu pp aliqd interdictu aliqua suspensio
interuenisset. Eligantur aut de natione lombardoru tres de natione
Romanoru duo de natione Tuscoru duo de natione ultramontanoru
duo. antequam aut ad electione procedatur teneat quilibet qui i electione
dare uoluerit ul debuerit uoce corporale sacramentum sub hac forma pre
stare dno rectori qd suo arbitrio consiliarios eliget idoneos nationis de
qua eligi debuerint. Qui aut i cosiliariu electus fuerit se excusare no
ualeat nec possit nisi iusta subesset causa per maiore parte nationis de
qua fuit approbata quo casu ad alterius electione procedatur secundu
forma statuti. pena etiam cuilibz excusanti quadraginta solidorum ferr
si no iustam et rationabile causam proposuerit. qua electione facta fi
at publicatio sm qd cosuetu est fieri aliarum electionu. quoru cosiliari
orum officium duret et durare debeat sex mensibus. et circa fine di
ctoru sex mensiu alioru cosiliariorum fiat electio i uniuersitate cogregata
qua cogregare facere teneatur Rector qui pro tpre fuit sub pena ui
ginti libr ferr. et fieri debeat ut de electione rectoris est preuisu. Pro
uidentes qd infra annu aliquis no possit esse uel incosiliariu eligi nisi
semel si sint alij sufficientes qui eligi possint i natione eiusdem. Et si
cotingerit quod in prouintia de qua eligi debent consiliarij no stant alij eligen
di tunc possint illi q sunt semel electi .s. iteru eligi. Et si qua discordia
oriri cotigerit circa electione cosiliariorum ul alicuius eorum aut eis electis
liceat ipsi rectori ex suo officio de natione in qua seu de qua esset is de
quo seu pro quo discordia oriretur seu orta esset eligere cosiliarium
uel consiliarios quos utiliores fore putauit pro comodo et utilitate
uniuersitatis prefacte. Item statuerunt quod omes electi pro cosiliarijs
iurare teneant dno rectori pdicto seruare et seruari facere iuxta posse
omia et singula statuta et ordinamta ta facta quam fienda dce uniuer
sitatis ac facere et procurare omia et singula que putarit necessaria

Lug

seu utilia pro cõseruatione et augumentatione universitatis pre
dicte ac studij scie medicine et artiũ ciuitatis ferr̃e et scolarium
ipsius. Teneatur et quilibet cõsiliarius dare pignora idonea ualoris
uiginta solidorum ferr̃ infra octo dies post inchoationẽ sui officij et
antequam ad ipm consiliariẽ officiũ ipe electus cõsiliarius admittatur
alias pro consiliario nõ habeatur. Et qd rector teneatur priuare d.
cõsiliariũ ex universitate nolentẽ pignus dare sub pena solidorum qua
draginta ferr̃. a qua priuatione nõ possit restitui nisi soluit qua
draginta solidos ferr̃. et loco talis nõ dantis pignus de natiõe de
qua ipse esset succedat et cõsiliarius sit et esse intelligatur alius q talẽ
nõ dantẽ pignus sequens fuit in uocibus. Qui succedens iurare et pignus
dare teneatur ut s. Item q notarius universitatis predicte teneatur
infra tertiã diem post electionẽ quorũcũque cõsiliariorum in scriptis ponẽ
in statione et ad stationẽ ubi ponũtur rotuli dcẽ universitatis omĩa
et singula nomina oĩum et singulorum cõsiliariorum uel electorum icõsili
arios et ad officiũ et pro officio consiliariẽ ne ẽt de eis ignorantia
possit pretendi. Et qñcũque fieri debuit electio cõsiliariorum i univer
sitate legi debeant nomina oĩum et singlorum cõsiliariorum electorum qui
ab ãno citra fuissent cõsiliarij per bidellum universitatis ne pp igno
rantiã aliquis eligi prohibitus incõsiliariũ eligeretur pena rectori qui
in predictis negligens fuit qnque libr ferr̃. pro qualibet uice. et si aliqs
contra formam predictam electus reperietur electio nõ ualebit nec
ualeat ipo iure. et nihilominus talis electus si renũtiaret i penã icidat
quadraginta sol ferr̃. Et quilibet sub uirtute prestiti sacramti et pena
uiginti sol ferr̃. denũtiare et notificare teneatur dño rectori aut
universitati pdicte sapienti. Natio aũt de qua fuit q̃ citius fieri potit
comode. teneatur et debeat eligere alium loco sui infra tres dies po
stque predcã clarueriũt ipi dño rectori. Et si dicta natio ad dictũ ter
minum noluiit eligere tunc rector q pro tpre fuit una cũ cõsiliarijs
debeat eligẽ infra duos dies alium de illa natione sub pena cuilibet
rectori uiginti sol ferr̃ et cõsiliario cuilibet decẽ qui tũs rector pri
ma die sequenti qua elegeretur faciat proclamari p scolas nomina eorum
oĩum et singlorum cõsiliariorum sic electorum uel faciat in scriptis poni ad locũ
ubi ponuntur rotulli. Et qd si quis est qui uelit aliqd dicere uel oppo
nere infra tertiã diem coppareat corã eo. et quia decens est et quo
dãmo necessariũ maxĩe attentis quibusdam istatutis cõtentis ut dicti
cõsiliarij unũ caput habeant qui in casu necessario seu cõmisso per
dicta statuta possit eos facere cõgregari et inter eos proponẽ et par
titũ facere et alia expedire que eorum iniungentur officio. Statuerunt
qd ea die qua nouorum primorum cõsiliariorum fiet electio eligatur ex na
tione lombardorum per totã universitatẽ unus qui Sapiens uocetur
et duret eius officiũ pro toto tpre pro quo ipius rectoris durabit offi
cium. Officium aũt cõsiliariorum et eorum sapientis ipsorumque iurisdictio

et ptas sit et esse intelligatur quatenus et prout ipius universitatis statuta reperiant concessa; que omia et singula sibi iposita et iponenda per dicta statuta ipe sapiens ad sancta dei evangelia ipi rectori ea die qua cosiliariorum electio facta fuerit ut s si pns fuerit tpre electiois alias infra octo dies proxime sequuturos iurare teneatur servare et adimplere pura et recta fide. Verum qr repetitores tam gramatice qz logice sunt multum varijs et diversis negotijs ipediti maxie pp curam quam habent ac necesse est eos hre erga suos scolares et sic alijs extraneis artibus comode vacare nequeunt et si eligerent in rectorem aut cosiliarios vel sindicos possent ex hoc magnum pati icomodum, prohibuerunt aliquem repetitorem gramatice vel logice vel aliquem scolarem i cirugia vel i eadem praticantem i rectorem nec vicerectorem vel i cosiliarium vel pro cosiliario in sindicum vel pro sindico eligi vel assumi. Intelligendo ipm repetitorem ut supra qui tpre electionis fiende aut ante per sex menses continue fuit repetitor publice. Statuentes insuper qr cosiliarii supradicti et iporum sapiens teneant ad omem requisitionem fiendam de eis demandato dni rectoris si cogregare ad locum rotulorum et inquolibz alio loco in quo se cogregari possint vel debeant sm formam statutorum et tn non decedere donec expleta fuerit ea pro quibus fuerint convocati et cogregati sub pena decem sol. forr. pro qualibz vice et pro quolibz nisi iustaz et rationabilem causam habuerint. Item qd nullus possit universitatem facere seu cogregare sine licentia rectoris sub pena perpetue privationis et qnqeginta libr forr. Et vigintiqnq cuilibz qui se cogregaverit. salvo qr sapiens et cosiliarij possint facere cogregari sm qr reperiretur eis concessum per aliqua statuta et aliter non sub pena imo contra pdicta eo facto intelligatur privatus et codenatus.

De arbitrio cosiliarijs et sapienti concesso ubi cotingeret Rectorem malignari Rca Statutum. 17.

Item Statuerunt qd si cotingeret qd deus advertat dici rectorem presentem vel alium qui pro tpre fuerit malignari aut se dolose vel fraudolenter in factis negotijs vel rebus universitatis aut circa facta negotia vel res seu iura dicte universitatis. Et hoc propositum seu expositum fuit Sapiens cosiliariorum per aliquem de universitate vel universitati suppositum aut officialem seu obedientem teneatur sapiens convocari et cogregari facere cosiliarios universitatis ad locum ut s pro codecenti hora et eis cogregatis inter eos propone zdca et sm qr duabus partibus dictorum cosiliariorum et sapienti visum fuerit rectorem malignari aut se fraudulenter maliciose vel dolose gerere in factis negotijs vel rebus aut circa facta negotia res seu iura universitatis, teneatur sapiens infra octo dies qz citius fieri poterit convocari face universitatem i loco cosueto per bidellum qui inpredictis et alijs officio sapientis ipositis obedire eidem sub pena centum solidorum et privationis omino teneatur et ad eius requisitionem omes et singuli de universitate pdca se cogregare teneantur sub pena

decem solidorum pro quolibet nisi iustam et rationabilem causam sive defensionem haberet in qua universitate sic congregata idem sapiens predicta preponere possit et teneatur absolute tamen semper Rectore cõgregatione et cõgregationibus predictis et super eis partitum facere et secundum quod per maiorem partem universitatis ordinatum firmatum provisum seu dispositum fuerit excepto de privatione procedatur et fiat pena sapienti cõsiliariorum qui in predictis negligens fuerit aut predicta iuxta posse nõ observaverit decem librarum fer. pro qualibet vice, et nihilominus eo casu predicta officio et ad officium Sapientis incobat. Statuerunt insuper quod dominus Rector presens et quilibet qui pro tempore fuerit teneatur et debeat recipere patienter et benivole omnes et singulas petitiones coram eo porigendas que tamen nõ contra formam aliquorum statutorum universitatis predicte pena ipsi rectori s. centum solidorum fer. universitati applicanda, et eo casu talis peticio porigi possit et recipi debeat coram sapienti cõsiliariorum et per ipsum et in ea et super ea procedatur secundum formam statutorum dicte universitatis. Statuerunt insuper quod in omni actu facto inter rectorem sapientem et cõsiliarios et inter eos absque rectore ubi voces essent pares, possit sapiens reiterato partito dare duas voces.

De convocatione cõsiliariorum fienda quando quis dixerit se iniuste privatum Rubrica Statutum .18.

Item cum plerumque contingat Rectores procedere ad privationem scolarium seu aliquorum aliorum indebite exampto aut statutorum ordine nõ servato propter quod scandala eveniunt et plerumque possit perturbari Ordinaverunt quod si per rectorem qui pro tempore fuerit privari seu pronunciari privatum, et talis privatus seu denuntiatus privatus asserat se gravatum seu se iniuste privatum et indebite, et hoc denuntiet per publicum instrumentum sapienti tercia die postquam privatus fuerit seu denunciatus privatus, teneatur dictus sapiens ea die vel sequenti post dictam denuntiationem convocari facere ad stationem rotulorum omnes consiliarios et et intimare rectori et ei qui sic se iniuste privatum asserit quod ea hora qua sapiens putaverit convenire debeant interesse, quibus cõgregatis vel saltem maiori parte cõsiliariorum cum ipso sapiente propterea, rector causam privationis exponat ipso privato presente cuius defensio et allegatio per ipsum sapientem et cõsiliarios audiatur, de qua privatione et causis allegatis ipse sapiens et cõsiliarii possint et debeant cognoscere habito tamen cõsilio si opus fuerit et si ipsi sapienti et duabus partibus cõsiliariorum videbitur privationem seu denuntiationem privationis iniustam seu cõtra formam statutorum processisse possint et teneantur tale privatum sive privatum denuntiatum restitui facere. Si vero iuste privatus et forma statutorum servata videbitur predictis, declarent ipsum iuste et rationabiliter privatum fuisse et esse ipsumque restituendum nõ esse, et nihilominus pena centum solidorum fer. universitati applicandam incurrat propter suam improbitatem et maliciam a qua privatione restitui nõ possit nisi et dicta pena centum sol. fer. soluta. Inter

im tñ durante cognitione predicta pro nõ priuato habeatur et tracte
tur. Que omnia expediri et examinari debeant per sapienté et cõsiliarios
infra vndecim dies postq̃ dicta denũtiatio facta fuerit dicto sapienti pe
na sapienti et consiliarijs qui in predictis fuerint negligentes seu q̃ pdcã
nõ obseruauerint decem libr ferr vniuersitati applicanda.

De electione sindicorum et eorum officio Rca. Statutum. 19.

Quoniam decet quelibet officialem tempore debito et maxĩe ipius
finito officio sui officiũ reddere rationé. Statuerũt qđ quilibz rector
ta presens q̃z qui de cetero fuerit finito suo officio teneatur per se uel per
substitutum idoneũ cũ idonea satisdatione admittedũ stare in ciuitate fer
rarie vndeñ diebus proxime .s. in fine sui officij subsequẽtibz ad sui sindica
tum, et qđ semper facta noui rectoris et cõsiliariorum electione in ipã uni
uersitate eligantur quatuor scolares quorum quilibet audiuerit ferr medi
cinam duobz annis si reperiri possint. alias unõ añõ sufficiat cũ audiuisse
semper seruato q̃ nõ sit prohibitus p statuta .s. unus de qualibet natiõe
si dicto tempore uel aliquo eĩ pte aliqua studij fuisset priuatio interdictũ
in quorũ electione seruetur supra traditus modus in electione cõsiliariorum
et si alias uel aliter fuerit electio nõ ualeat ipõ iure qui electi ut's nomi
nentur sindici ad sindicandũ Rectoré et sint et quorum quilibet teneatur
nouo Rectori corporale sacramentũ prestare qđ sindicatus officiũ bene et
legaliter pura fide explicabit et faciet nec nõ omiã et singula que circa
sindicatum sunt facienda. Rectoris aũt finito officio qui .s. sindicari de
buerit statim dicti sindici una cũ rectore nouo antiquũ rectoré ĩfra vn
decim dies sindicari teneantur. Et sindicatũ eius et ipm rectoré expedĩ
absoluendo uel cõdénando in uirtute prestiti sacramenti de omibz et sin
gulis factis seu omissis et maxime de penis nõ exactis et alijs quibz
cumqz que ad ipius officiũ quolibet pertinebat. De quibz et sapiẽs et
notarius uniuersitatis predicte teneantur inquirere q̃ inuestigare q̃ ipis
sindicis denũtiare ad quorũ omniũ et cuiuslibz eorum denuntiationẽ
predicti sindici teneantur procedere cõdénare et punire sub pena qua
draginta solidorum ferr pro quolibet dictorum sindicorum et quolibet pdcorum
omisso et uice qualibet. Teneantur insuper inquirere contra dictũ
Rectorem de eo qđ nõ obseruauerit et obseruari fecerit omiã et sin
gula statuta reformationes prouisiones ipius uniuersitatis pdcẽ. Tene
antur etiã oĩũ et singulorum peticiones et querimonias cõtra ipũ Re
ctorem porrigendas audire et recipere et in eis et super eis procedẽ
sumarie et deplano sine strepitu et figura iudicij. Ac prolatiõẽ reci
pere sententiare et terminare et effectualiter executioni cõtradicia face
infra tempus predictũ et nõ obstante in predictis uel aliquibz s̃dictis
q̃ peticiones et querimonie inquisitiones seu processus minus legi
time uiderentur ordinate attento solũ probationibz et ipã rei ueri
tate et ualeat qcqd per eos uel maiorem ptem eorum factũ et semel
sententiatũ fuerit una cũ sapiente s̃dicto. Et intelligant ĩ dcĩs peti

cione et querimonijs inquisitione processibus et sententijs in omnibus et sin
gulis que fient per dictos sindicos in predictis esse apposite et observa
te .s. omnes solemnitates et singule que requiruntur ex forma iuris seu
statutorum aliquorum ipsius universitatis. ita quod a sententia seu sententijs fere
da seu ferendis per eos aut maiorem partem eorum vel s nullo modo pos
sit nec valeat appellari de nullitate dici vel opponi aut restitutio
aliqua postulari. acta vero agenda in predictis et super predictis scri
bi debeant per notarium universitatis. Et si Rector qui condenatus fuerit
se appellaverit illo facto die sequenti publicetur periurus et privatus
ab omni comodo et honore universitatis predicte et ab omnibus pri
vilegijs sibi concessis per officium. a qua privatione non possit restitui
nisi solverit vigintiquinque libras ferr. Item cum sepe contingat quod dentur
libelli et peticiones seu denuntiaciones contra rectorem calumniose et
iniuste et iura proclamet calumniantes debita pena puniri. Sta
tuerunt quod quilibet scolaris vel quis alius qui deinceps porrigere volu
erit denuntiationem vel libellum seu peticionem quocumque modo vocetur
teneatur et debeat primo antequam libellum afferat seu peticionem vel
denuntiacionem domino Rectori deponere in loco Rotulorum unum idone
um pignus de dimidia tante quantitatis quanta est quantitas qua
petitur rectorem condenari debere. aliter libellus peticio vel denuntia
cio non recipiatur per rectorem sindicos aut sapientem supradictos. et quicum
que scolaris vel quivis alius libellum vel peticionem accusationem seu de
nuntiationem contra dictum eundem rectorem porrigens ut supra infra
dilationem sibi statutam non probaverit ea que sibi incubuerit aut ipsam
peticionem libellum denuntiacionem vel querimoniam prosequutus non fuerit
seu desisterit condenetur universitati per rectorem et sindicos supradictos
in quarta parte eius quod fuisset condenatus dictus eundem rector aut
pene quam declaratum fuisset incidisse si probatum fuisset legitime quod
propositum fuerat contra eum. Et nihilominus dicto convicto omne dam
num et interesse eidem legitime restitui facere teneantur secundum decla
rationem per eos vel maiorem partem eorum fiendam quam facere teneantur
et attento pignori effectualiter consequi infra quindecim dies virtute pre
stiti iuramenti possit aut et debeat per sindicos tempore sindicatus puni
ri et condenari ipsi rectori parti lese quatenus in supradicto ultimo casu
litem suam ipse rector repetetur de quibus cognitionem habeat et decisio
nem sindici predicti et sapiens universitatis. et eodem modo intelli
gatur de substituto seu de vicerectore.

De hys qui debent proponi in universitate Rubrica Statutum .20.

Item statuerunt quod quotienscumque aliquid debuerit proponi in uni
versitate primo per duos dies ante debeat proponi per dominum
Rectorem inter consiliarios ad hoc specialiter convocatos vel ad stationem
generalem et per bidellum generalem et per ipsum dominum rectorem sapientem
consiliarios debeat tractari videri et examinari in presentia notarij uni

uersitatis predicte et si ipi dno rectori et maiori parti cosiliari
orum uidebitur utile id quod proponi debuerit et tunc conocata publi
ce dca universitate i capitulo fratrum sancti dominici vel i scolis decretorum
fratrum ut moris ibi proponatur per rectore quod ordinatum fuit et
tunc liceat cuilibet de universitate et cuilibet alteri que predca
tangeret cosulere et arengare sup propositis tantu no divertendo ad
aliam materiam sed solum ad id de quo agitur loquendo generalr
et specialr prout creditur in sua cosciencia utilius fore, et tunc secun
dum cosulentium cosiliu fiat partitu per ipm dnm Rectore et sm quod
placuerit maiori parti universitatis procedatur i propositis, et quod firmatu
fuerit in scriptis reducatur per dictu notarium. Item Statuerunt quod
aliqs scolaris no audeat cosulere vel aregare nisi semel nisi proponere
tur diversa diversimode et tunc possit super qualibet propone cosulere
semel tm et no plus. Item quod nullus possit vel audeat i dicta uni
versitate aliqd dicere proponere vel arengare nisi servata forma p
dicta. Et quod rector qui pro tpre fuerit teneatur contrafacientes et que
libet eorum inmediate inmediate in ipa universitate privare ab omni
honore et comodo universitatis et condenet in decem libr ferr. a qua
quidem privatione restitui no possit nisi solvit dictas decem libr uni
versitati et de volutate duarum partium universitatis de qua appareat pu
blicu Instrumetu manu notarij univrsitatis. Et nihilominus quod super eo
firmabitur no valeat ipo iure. Rector aut qui pro tpre fuerit si no
observavit et observari fecerit predicta omia et singula incidat in
penam viginti quinque libr ferr. exigendam in fine fine sui officij. Ite quod
si de partito fiendo oriretur questio inter scolares quod rector teneatur
convocare ad se consiliarios et coferre cu eis de partito ponendo et
prout inter eos deliberatu et firmatu fuerit ita fiat partitu et aliter
no possit fieri. Item quocienscumque fit aliquod partitum i universitate
no possit fieri nisi sint ibi due partes universitatis adminus. Et eo
dem modo si fieret in natione aliqua vel inter cosiliarios. Et si per
maiore parte illius vel aliorum qui adsunt obtinebitur valeat quod per
eos firmabitur et aliter no nisi quatenus aliter per statutu aliqd depo
situm reperiretur. Item Statuerunt cosiliarios aliquos convocari non
posse ad rectoris domu pro aliquibus factis universitatis tractande sed
solum convocentur ad stationem s. rotuloru et per bidellu generalem.
Item quod si sit dies legibilis aut in qua intretur ad aliqué actu faci
endu quod nunquam convocentur nisi per scolas publice ut publice sciri possit
quod covocatur sub pena rectori x libr ferr. in quolibet casuum. Item sta
tuerunt quod postquam universitas covocata et congregata et rector ppo
suerit nullus scolaris audeat vel presumat exire de universitate nisi
factis et copletis hys que proposita fuerint sine volutate et licentia
dni rectoris petita et obtenta pena cuilibet contrafacienti pro qua
libet vice quinque sol. ferr. omni defensione reiecta. Et quod dictum est de

scolaribus conuocatis in uniuersitate eadem intelligant in congregatione
scolarium cuilibet consiliario iposita si de dicta congregatione exire uoluerit
sine licentia dicti dni rectoris petita et obtenta. Item statuerunt q
congregatio tam consiliarior uel additor uel scolarium fieri debeat horis
determinatis et debitis quibus scolares comodius uenire possint. Et
saltem per unam diem integram ante conuocent uniuersitatem qz congre-
gent adeo q scolares publice scire possint. Item q rector non possit
ire coram dno aut potestate cois ferre pro aliquibus factis uniuersitatis
aut que tangat uniuersitatis et sine uoluntate et consensu consiliarior
aut maioris partis per hoc habito cologuio et tractatu. qd si secus fieret
incidat i penam quadraginta solidor ferr pro qualibet uice, hoc ad
dito qd nihil possit proponi uel sumari aut in uniuersitate dici aut
aliqua peticio porigi de aliquo uel pro aliquo qd sit contra formaz
statutis uniuersitatis pena cuilibet dicenti proponenti arenganti con-
sulenti aut peticionem porigenti decem libr ferr. cuilibet rectori non obser-
uanti nec obseruare facienti pdicta, et q fieret ipso iure non ualeat,
nec teneat, et pro non facto habeatur. Item si fiat aliqd partitum nunqz
fiat descendendo ad leuandum. Sz qn fit partitum semper fiat cum fabis
albis et nigris. et aliter ut uidebitur rectori, et q sola affirmanda ul
neganda, et sic de singulis rebus fiendis. et si aliquid contrafieret ipso
iure nihil ualeat. De hys q non possunt dare uocem i uniuersitate Rca Statu. 21.

Cum sit qd in statutis nostris superioribus et inferioribus uolumus
et omnino determinamus ipm rectorem ab omnibus doctoribus et sco-
laribus et ceteris uniuersitatis suppositis obedire. Statuimus et ordina-
mus qd qui non obediant ipo rectori uel eius mandatis seu uoce seu
in scripto per ipm ul ei nuntium ul notarium uniuersitatis factis tunc icu-
rrant penam sibi decem ferr. recipiatqz magis et minus prout dicto
rectori uidebitur sm opportunitatem rei et habeant et intelligant
pro priuatis omni honore et imunitate gratia et comodo ipsius uni-
uersitatis. Et talis non possit dare uocem nec stare i uniuersitate con-
gregata nisi soluerit dictam penam. et deliberatus fuerit penitus ab ipso
rectore. Item qa boni a malis debent differre. si fuerit aliqs qui ipi re-
ctori sit notum uel aliqbus probationibus sit ei probatum esse infamem ul
preiurium talis non possit ullo modo dare uocem in uniuersitate uolumus
Item qui nollunt matriculari et non sunt matriculati nullo mo possit
dare uocem neqz aliquo alio uniuersitatis priuilegio gaudere pena cui-
libet rectori contrafacienti uiginti libr ferr ex suis bonis auferenda i suo
sindicatu. et ipi uniuersitati effectualiter applicanda. Volumus et qd aliquis
examinatus uel i phya uel i medicina uel scolaris ferrariensis possit sta-
re in uniuersitate neqz i ea dare uocem. De pena eius qui conuenirent mali-
tiose aliquem de uniuersitate ul uniuersitati suppositum et qualiter et
coram quo debent uniuersitati suppositi conuenire Rca Statutum. 22.

Cum deceat remedijs opportunis calumniantes pro posse repellere

et calũnijs et malicijs obuiare. Statuerũt q̄d si aliquis calũnia uł
malitiosam accusationem fecerit seu instituerit contra scolarē aliquē
de uniuersitate predicta aut ipi uniuersitati suppositũ aut officialem
et trina monicione a rectore uel de eius mandato amonitus nõ de
sistat q̄ ipe et filij usq; in gradum terciũ per rectorē priuent̃ q̄ pri
uati per scolas publice nũcietur per bidellum gñalem infra tres dies
a die ultimi termini tercie amonitiōis. a qua priuatione restitui non
posit nisi de uolũtate eius pro cuius facto priuatus fuerit et soluat
uniuersitati predicte decē libr. feñ. Addentes q̄d nullus scolaris uel
q̄s alius audeat uel p̄sumat aliquē scolarē uel suppositum uel officialez
accusare denũtiare citare notificare uel conuocare aut citari accusari
denũtiari aut notificari facere uel per se uel pro alio nisi corā recto
re sine ipius rectoris licentia. et si quis cõtrariũ fecerit nisi amoni
cione facta per bidellum ex parte rectoris desisterit. et expensas fa
ctas per partem aduersam si quas fecerit. et per dominũ rectorē ta
xatas infra terciam diem restituerit. per rectorē cõdēnari debeat om̃i
exceptione remota et priuari ex scolis et per bidellum gñalem publi
ce nũtiari a qua cõdēnatione in proximo casu absolui nõ possit nisi
nomine pene soluat uniuersitati centũ sol. ferr. Declarantes et ge
neralr̃ addentes q̄ nullus scolaris nec doctor nec scriptor siue sit fo
rensis siue ciuis nec ēt aliquis alius uniuersitati suppositus possit
conueniri pro aliqua re mundi coram aliquo iudice uel alia persona
nisi coram uniuersitatis rectore sine eius licentia et nihilominus in q°
libet casuũ predictorũ cõtrafaciens cadat ab omni et quocũq; iure
suo. Et si contingerit aliquē scolarem uniuersitatis uel uniũsitati suppo
sitũ aut dicte uniuersitatis notariũ aut bidellũ dicte uniuersitatis Sa
pientem seu aliquē eorũ citari trahi uel cõueniri in alio quocũq; foro
q̄ȝ rectoris maliciose ciuiliter uel criminaliter. q̄ dñs rector una cũ cõ
siliarijs teneatur tale cõuentũ citatũ aut tractũ defendere toto posse
Et si opus fuerit cõuocare doctores scolares nationes et quēlibet p se
pro sibi uidebitur expedire. Et eodem mõ que dicta sunt in defferendeñ
intelligantur dicta esse in agendo. Addentes ēt q̄ si aliquis conuētus
coram dicto dño rectore per aliquē de uniũsitate aut uniũsitati sup
positũ neglexerit cõparere et parere mãdatis dñi rectoris aut compes
eius declinauit iurisditionē priuetur ipe a qua priuatione restitui nõ
possit nisi satisfecerit ei qui ipm cõuenisset. et soluat nomine pene uni
uersitati soldos centũ ferr.

De mõ eligendi uniũsitatis notarium et salario officij sacramentiq; R°ni. Statutum. 23.

Cum oportet in uniuersitate habere aliquē sufficientē notariũ qui
eiũ uniuersitas et ad peticione mandatiq; rectoris om̃es partitus
scripturas determinationesq; fiendas scribere possit fidemq; face. Statu
erunt electionē ipius sic fieri oporte ut dñs rector duos de ciuitate no

tarios, et quilibet cōsiliarius unū nominari possit qui qdem notarij
sic nominati ī universitate sufficienter ī numero congregate et dūc per
dūm rectorem statuto ad partitū ponant et qui illorum in sui favorem
plures fabas habuerit ille sit notarius universitatis aprobatus q oēs
ptitus dicte universitatis universales particularesq habent facere ut
sibi a dño rectore imponetur vel ab alio dicte universitatis scolare
cū predicti dñi rectoris licentia quā sibi possit voce aut scriptura
propria manu largiri cuius quidem notarius sit imunis et exemp
tus sicut sunt scolares de universitate et quolibet anno sit pro qlibet
scolari qui ad maticulā venerit unius soldi ut in maticula capitulo
scolarium continetur, et pro quibuscūq aliis mandatis ac cedulis scrip
turisq cuiuscūq per ipm fiendis solvatur et solui debeat sm civita
tis consuetudinem ut elapsis tpribus consuetū est et quecūq alia aliter
gesta fuerint nullius sint valoris, et unusqsq scolaris qui supdcta
contrafecerit notiusq predictus in penā decē libr sen incurat predicte
universitati solvendam pro qualibet vice qui qdem notario electo qm
primū officium acceptaverit detur sacramentum ut observare debeat
quecūq in suprascripto caplo scripta sunt, neq alia facere ordinare vel
scribere contra universitatē eiusq rectore atq scolares et subditos nisi
sibi ex precepto nri Illmi ducis mandatū fuit sub pena superius cōtēta.

De mō et forma electionis bidelli et salario et officio Rca Stat. 24.

Item cū hoc sit q bidellus universitatis predicte et scolarium eius
dem sit sufficiens et idoneus ad serviendum universitati pdicte
et scolaribus ipius, et ipm officium iquātū velit exercere et explicare.
Statuerūt et ordinaverūt qd bidellus predictus sit et esse intelligāt
in futurū bidellus eiusdem univsitatis. Ne aūt ex predictis aliquā sibi
assumat arogantiā, et scolares spernat et despiciat quoqmō, et ut
materiam habeat scolares honorandi et eis serviendi. Statuerūt qd
elapso anno inchoando a kal. mensis octobris subsequētis facta electione
consiliariorum in sancto dominico vel alibi in loco consueto et eis publi
catis immediate rector qui pro tpre fuit teneatur ad se cōvocare dcos
consiliarios, et eis convocatis sacramento eis delato ac p eos pstito
qd sanū dabūt consiliū pro universitate et scolaribus remoto odio et ti
more et amore prece precio, ac ēt sapiente universitatis et notarium
ipius universitatis, ponat ad partitū de ipo et tūc si fuit obtentū per
duas partes dictorū consiliariorum et rectore q dictus bidellus debeat
scrutinari licitū sit eidem dño rectori eadem die vl sequēti ad eū bnpla
citum cōvocare universitatem et ibi proponē et scrutinari facē utrū
ipe de quo obtentū fuerit q scrutinari debeat pene de eo scrutinādo
partitū per se dare et apte debeat esse et remanere bidellus et scapi
te aliorum triū annorum rector qui pro tpre fuerit simile facere teneat si
vō obtentū fuerit per duas partes ptiū in universitate predicta q ipe
removeatur a dicto officio tūc immediate removeri debeat anqz ad alia

procedatur in eadem universitate nisi deliberaret quod pro meliori differet
quo casu in prima quo casu in prima congregatione universitatis eiusdem
debeat loco talis qui facto partito ut supra amisisset vel remotus fuisset
alius idoneus per ipsam universitatem facto partito subrogari et poni et
sic subrogatus et positus bidellus sit et esse intelligatur et eodem modo
procedatur quantum ad personas subrogatas ut supra est descriptum et pro
visum. Si autem inter consiliarios obtinebitur quod scrutinari non debeat eo
anno scrutinari non possit. Si autem per duas partes obtineretur quod cassari
debeat sit cassus et ad electionem alterius procedatur ut supra. Et sic successive
fiat de anno in annum donec durabunt presentia statuta. Teneatur autem predictus
bidellus stare continue horis congruis ad stationem rotulorum et sollicite su
um officium operari ac etiam citationes commissiones et requisitiones precepta
et mandata ei commissa per rectorem consiliarios aut eorum sapientem in casu
ipsi sapienti et consiliariis permisso vel alium qui per vim statutorum vigore
committere possit sollicite pure et diligenter ac bona fide facere et explica
re et legere per omnes scolas que legi debuerunt absque alio salario seu
mercede. Nec non omnibus et singulis preceptis seu mandatis dicti domini recto
ris in licitis et honestis parere et obedire doctoribus et scolaribus quibus
cumque debitam reverentiam portare gratiose eos recipere et videre ac eidem
placabiliter et cum modestia respondere credentias ei impositas tenere et ge
neraliter omnia et singula facere et exercere que quomolibet ex forma
aliquorum statutorum iniungerentur eidem et ab illicitis et prohibitis absti
nere sub pena sibi et pro qualibet vice qua contra predicta fecerit seu
venerit x sol. ferr. quam ipso facto incurrat seu incurrisse debeat et qui
libet in virtute prestiti iuramenti teneatur eum contrafacientem aut pre
dicta non servantem denuntiare palam vel secrete domino rectori aut dicte
universitatis sapienti et habeat terciam partem pene. Qui rector et sa
piens cum predicta fuerint denuntiata sub penis in statutis contentis teneantur
tur effectualiter contrafacientem urgere et compellere seu compelli facere ad sol
vendum predictam penam. Que omnia et singula facere et observare
iuxta posse iurare corporaliter ad sancta dei evangelia teneatur dictus bi
dellus tempore introitus cuiuscumque rectoris infra dies octo dicti introitus
sub pena quadraginta sol. ferr. Si autem contigerit ipsum bidellum predictum
ex iusta causa impediri posse sibi commissa ut supra explicare liceat eidem
per idoneum substitutum predicta facere alias non. Si vero contigerit eum
decedere tunc ad alterius electionem procedatur in universitate predicta
iuxta formam superius traditam. Et quia quilibet mercenarius dignus
est mercede sua et honor est universitati et scolaribus eiusdem dictum
bidellum de suo labore premium habere et se condecenter regere et gu
bernare posse. Statuerunt quod ipse bidellus possit et ei liceat ter in
anno tempore et modis infrascriptis per scolas et inter scolares collectam
facere et pro singula collecta habere debeat a quolibet scolari pro pri
ma collecta sol. quinque et a quolibet doctore legente medicinam ordinariam

seu praticam siue rectoricam sol. quadragita ferr. a quolibet vero legen te medicina extraordinariam siue praticam siue theorica sol. viginti ferr et tantundem soluat legentes phiam siue ordinariam siue extraordinariam a quolibet vero legente logicam sol viginti habere debeat. Quarum collectarum prima faciat in principio novembris et hoc postquam sufficienter paleas per scolas posuerit. Secundam vero faciat in festa nativitatis domini nostri iesu cristi. terciam vero in festas pascatis domini nostri iesu cristi. habeat vero pro secunda et tercia sicut pro prima habuit quas quantitates ad minus supradicto bidello soluere teneatur a die notificationis facte per bidellum usque ad octo dies sub virtute sacramenti et etiam pena dupli quantitatis predicte soluende cuilibet doctori et cuilibet scolari applicande dicto bidello. Item debeat et possit habere pro quolibet examine tam medicine quam artium viginti sol ferr. pro signis autem libri traditione annuli exarratione, et bireti impositione publicando dandis seu fiendis nihil petere possit vel habere seu audeat quomodo ab aliquo scolari nec universitatis et sibi soluat et examinandi in artibus universitati pro examine sol triginta vel circa tam in artibus quam in medicina. Item statuerunt quod a quolibet doctore publice disputante possit et habere debeat sol quatuor pro qualibet vice et a quolibet scolari respondente sol duos. teneatur autem bidellus idonee ornare et sufficienter cathedras et banchas principales cum tapetis et banchalibus. Item ad omnes exequias defuntorum cum domino rectore habeat sol. quadragita ferr. Item sociando aliquem conventuandum ad domum honorifice cum domino rectore habeat libras tres ferr.

De sacramento bidellorum universitatis Rubrica Statutum. 25.

Statuerunt et ordinaverunt quod bidellus universitatis predicte in inicio introitus cuiuscumque rectoris infra octo dies teneatur ipsi rectori corporale sacramentum prestare ultra alia merito officii iurata quod sollicite diligenter et attente credentias universitatis et alias quascumque sibi impositas vel imponendas tenebit nemini revellando vel propalando dicto vel facto et omnia singula statuta universitatis tam facta quam fienda pure et sine fraude servabit universitatem et scolares eiusdem pro posse defendet et ad exequias defuntorum ibit ac cetera alia faciet et explicabit que ei comissa fuerint vel committentur in futurum per aliqua statuta universitatis predicte. et si predicta iurare non vellet ipso officio sit privatus et in eius loco alius universitatis et rector subrogetur.

Quod bidellus teneatur presentare privatos notario universitatis Rubrica Statutum. 26.

Item statuerunt et ordinaverunt quod bidellus teneatur et debeat omnes et singulas privationes et precepta privationum et quecumque alia eis seu alteri eorum imposita legere publicare et facere secundum mandatum domini rectoris et sic publicatis et factis ea die vel sequenti debeat referre presentare et designare notario universitatis ad hoc ut de ipsis semper copia habeatur. pena ei pro qualibet vice quadragi

ta sol. ferr. et pena notario si nō posuerit omīa precepta priuatioēs
et citationes in libris ad hoc deputatis duorz sol. ferr. pro qualibet
uice exigenda per rectorem infra octo dies sub eadem pena. Et qđ
omēs priuati et res priuate scribantur in quadam tabula que pu
blice stet in statione rotulorum ut omib3 pateat euidenter per bi
dellum uniuersitatis sub pena uiginti sol. ipsi pro qualibet uice qua pre
dicta uel predictorz aliqđ omisserit scribere.

De forma citādi aliquē corā dnō rectore Rca. Statutū 27

Item statuerūt et firmauerūt qđ quocienscūq3 aliqs citari
uel requiri debuerit coram domino rectore sufficiat ipm cita
ri semel inuentū uel bis nō inuentū ad domū habitationis seu hospi
cium et si pro eadem hora citetur seu requiratur diuersis tam die
bus seu horis per bidellum uniuersitatis predicte, et si recessisse dice
retur uel se absentasse a ciuitate ferr. aut eius habitacio nō re
periretur sufficiat eum citari ut supra alta tn̄ uoce ad domum
seu in qua ultimo morari cōsueuerat. Et si citatus ut supra non
cōparuerit cōtumax intelligatur et sit. Statuerūt et qđ si aliquis
citari debuerit ad aliquā sententiā audiendam sufficiat eū semel
citasse personaliter inuentū uel bis nō inuentū et si per eūdē bi
dellum dū mō nō simul et semel et si per eadem hora citatus fu
erit. de quib3 omib3 et singulis stetur et credatur relationi bidelli
qui se citasse ut s diceret seu referret. Citari aūt faciens semp ī termi
no citationis debeat interesse et citati cōtumaciā accusare alias
citatus pro nō contumace habeatur.

De scriptis priuatis recognoscendis Rca. Statutum. 28.

Item statuerūt qđ quicūq3 scripsisse manu propria aliquā scptā
priuatam cōpelli possit et ualeat quibuscūq3 remedijs oportunis
per rectorem ad peticionē eius cuius interesse uideretur dictam scripturā
coram ipo rectore recognoscē et fateri uel utrū ipā scripserit uel nō et
si quidem diffiteatur ipsam scripsisse possit et ualeat remedijs oportuīs
cōpelli ad scribendum et facta cōparatione de scriptura qua fecerit uel
de alia cui fides adhiberi debeat si reperietur et declarabitur scripsisse
cōdenetur induplū eius qđ scripta que recognosci petebatur cōtinebat
et sic fuit confessa siue nō dūmō per cōparationē appareat eī manu
possit et ualeat ex ea agi et probari si obligatoria esset et si locus cau
sa tempus uel testes in ea nō cōtineantur et dicta pena applicetur
tota uniūsitati.

De modo et forma procedendi per rectorē in causis ciuilib3 cuiuscūq3 Rca. Statutum. 29.

Item statuerūt qđ dnūs rector presens et qui pro tpr̄e fuit
possit et teneatur cognoscē de quibuscūq3 causis seu questionib3
ciuilibus cuiuscūq3 qntatis contra scolares et uniūsitatis suppositis seu
rei uel facti cuius extimatio esset seu esse uideretur quātitatis cuiuscūq3

ueuentibus seu ueniri cõtigerit coram eo inter aliquos de uniuersitate pre
dicta seu dicte uniuersitati suppositos aut aliquos quoscumque qui corã dño
rectore conuenire possent seu uidere tenent in uigore aliquorum statuto
rum dicte uniuersitatis aut aliquo iure uel consuetudine. et ipsas causas et
questiones decidere possit et teneatur ac executioni mandare. et omnia
et singula in eis et super eis et circa ea facere que quilibet iudex ha
bens ordinariam iurisdictionem facere posset in quibus et super quibus pos
sit et teneatur procedere ac ea terminare et exequi summarie et de
plano sine strepitu et figura iudicii reiectis et quibuscumque exceptioni
bus patrie potestatis minoris etatis doli non numerate pecunie et aliis
quibuscumque que ipsi rectori boni uiri arbitrio friuole maliciose protec
torie seu cauillose uiderentur pro quorum expeditione teneatur qualibet
ebdomoda per se uel substitutum habere posset s. die iouis non festiua
alias primo die sequenti non festiuo in terciis ad stationem ut supra ueni
re et stare usque ad horam debitam. et si dicta die impediatur uenire
aut comode uenire non possit sequenti die non festiuo solem eadem hora
uenire et stare teneatur ut supra donec aliquis uellit dicere aliquid petere uel
proponere coram eo possit et aliis diebus et horis uenire et stare ad
stationem predictam ac ius reddere. procedatur autem in dictis causis seu
questionibus ut infra subicietur uidelicet quod oblato libello seu peticione ali
quali coram ipso dño rectore et ubicumque aut facti narratione ex qua
seu qua aliquid concludatur in actis per notarium uniuersitatis redda
ta et scripta citetur et requiratur is qui conuenire uidetur secundum for
mam supra traditam in statuto de modo et forma citationum fiendarum
pro ea die qua rector uenire et stare ad stationem pro iure reddendo
teneatur quod compareat ad uidendum de iure citari facienti. et si quid in ter
mino citatus comparuerit per se procuratorem aut alius legitime uenerit
pro eo Rector pronuntiat personas legitimas et incontinenti respondeat
et respondere teneatur talis citatus dicte peticioni simpliciter sine
aliquo temporis interuallo aut narationi affirmando uel negando conte
ta in dicta peticione seu libello aut naratione alias habeatur pro con
fesso. et si confessus fuisset sponte in iudicio ad peticionem partis possit
et teneatur dominus rector precipere et ad terminum uiginti dierum
debeat dare facere uel soluere uere contenta in dicta peticione seu li
bello aut facti naratione Si autem talis citatus et conuentus personaliter
responderit seu affirmauerit responderi contenta in dicto libello seu
peticione aut narratione ea que petuntur uera esse tunc dictus dñs
rector percipiat et precipere teneatur si presens fuit quod debeat soluere
quantitatem pecunie aut restituere aut alia facere ut in peticione seu
libello continebitur ad terminum uiginti dierum aut plus si partes fue
rint in concordia et de uoluntate processerit dicti actoris. Si autem absens

fuerit teneatur dictus rector precipi face per bidellum qd ad t̃minū vi
ginti diez det soluat restituat uel tradat id qd in libello peticione seu
facti narratione continetur quo t̃mino ĩquolibet casuū predictoz elapso
si nō soluit uel satisfecerit possit et debeat priuari et eo priuato agraua
ri et alijs quibuscūq remedijs procedi ita q omnino satisfaciat debenti
Si uō negauit cōtenta ĩpeticione libello seu facti naracione uera ēē or
dinetur dilatio actori seu parti eius sex diez cōtinuoz ad probandū de
iure suo et partis sue infra quā parte tñ citata et ubicūq possint iura
menta testium recipi. Et si quam peticioēz exhibuerit actor quā exhibere
possit et ubicūq data copiā parti si uoluit et ĩtogatorijs si facta fuerit
infra dilationez cōpetentem. ipsisq examinatis per rectorem nisi sit ali
cui partiū suspectus q si sic tūc rector una cū sapiente uniuersitatis de
beant testes cum notario et recipere et examinare diligenter tñ, et idez
fiat et obseruetur ecōūso. si pars cōuenta aliquas probationes ĩ dcā dila
tione uel alia eidem assignanda uoluerit. hoc addito et expresse sta
tuto q utraq pars teneatur intra primos tres dies dicte prime dilatiōis
date ad probandū teneatur pignora idonea deponē penes masariū seu
depositariū uniuẽsitatis predicte si ipius copia haberi poterit alias penes bi
dellum generalem uniuersitatis qui bidellus ea die uel sequēti designare
et traddere eidem masario seu depositario teneatur omnino. Recipiens āt
teneatur dicere et scribere super libro aut pignore sic deposito pignus
cuius est. et pro qua q̃stione et pro q̃ntitate et sibi datum pro pigno
re sub pena ipi bidello cui designatū fuerit pignus predicta nō facie
ti seu fieri facienti pro qualibet uice quadraginta sol forr. ipō facto
eidem et ĩcōtinenti auferenda per dñz rectorem. pena sibi rectori si
negligens fuerit qnq libr forr pro quolibet et qualibet uice. Dentur
āt et tradant pignora ut supra ĩto mō uz reus cōuentus de tanta
q̃ntitate quanta est q̃ntitas petita seu eēt seu ēē uideretur seu pete
retur extimatio rei petite aut facti ĩiuditiū deduti. Et ultra si q̃stio
fuerit atribus libris et abinde supra usq ad uiginti det et dar de
beat pignus octo libr forr, Et abinde uero supra q̃ntecūq sit q̃ntita
tis decem libr forr. ultra q̃ntitatem petitā seu extimationez rei petite
aut facti in iuditiū deduti. Agens uero de dimidia q̃ntitate de qua
fuit .s. questio seu extimatio rei uł facti in iuditiū deduti dare q de
signare pignora tenent̃ ut s̃. Et si quidem dicta pignora deposita nō
fuerint utsupra si fuit actor qui nō deposuerit cadat ab omi iure
suo et reus conuictus absolui possit et debeat apeticione dicti actoris
et a contētis in ea. Reus āt pignus nō deponēs ut s̃ pro cōfesso habe
atur et contra eum fieri possit sententia cōdēnatoria ac si legitime
probatū foret qd ĩ libello peticione aut facti naratione deductuz esset
Dicta aūt dilatione statuta actori adprobandū elapsa ordinetur dila
tio reo et parti eius qui petierit similis sex dierū ad probandū infra

qué actori liceat probare intra seu infra quas dilationes ordinatas q
libet ipaũ partiũ suas probationes tam per testes q̃3 per instra et iura fa
cere teneatur. Verũ quia cotingere possit aliquo casuũ testiũ abñtiam
allegare hoc malitiose fieri solet ut plurimũ. Statuerũt qd si q̃ ptiũ
testiũ allegaret quos assereret se producere uelle, añ omia iurare tenea
tur ad sancta dei euangelia tactis scripturis predicta uera esse, et omĩ
calũnie nõ hoc dicere. quo casu possit dictus dñus rector dilationẽ pro
batoriam tali allegãti suo arbitrio boni uiri ordinare dũ tñ occaxiõi
bus andictis nõ possit ordinare maiorẽ dilationẽ q̃3 uiris sit, et si quo
tpẽ apparuẽit de calũnia petentis dilationẽ predictam et cũ hͨ dictus alle
gatus absentiã nõ probauerit per testes predictos quod intendit q̃tit3
tamẽ in eo fuerit pena tñ x librarum ferr. app. uniũsitati ipõ facto icurrat
quã si nõ soluerit amonitus priuetur, aqua priuatione restitui nõ pos
sit nisi dicta pena soluta. Tempus aũt dicte dilationis ĩtmino tpũs sta
tuti ad causam terminãdam minime cõputetur. Elapsis uõ dilationibꝫ
probatorijs publicetur processus et attestãtiones testium et omĩa et singla
in causa et super causa actitata et facta, Et teneatur dñs rector ul̃ uice
rector cõsulere uirũ peritũ idoneum super dicta causa habita ãt assum
ptione ipsius cõsilij nec nõ deposito salario rectori uel uicerectori et no
tarij Rector statuat terminu3 dictis partibꝫ ad accipiendũ copiã pro
cessus ad opponẽdum et probandũ et habere probatiu3 omẽs suas oppo
sitiones et exceptiones si quas proponẽ et allegare uoluĩt sex dierum infra
quem terminu3 seu dilationẽ quilibet possit opponẽ qd sibi uidebitur
et probare coram notario uniuersitatis ẽt absente rectore dũ tñ reus
presens sit qñ sacramentũ datur testibꝫ ul̃ legitime citetur. s. reus ipẽ.
predicta ãt ipẽ dñs rector teneatur ĩminare absoluẽn uel gdenando
infra duorum mensiũ spaciũ adie qua cõuetus cõparuerit et responde
rit sub pena ipi dño rectori tante q̃titatis q̃ta fuit q̃titas petita
seu extimatio rei uel facti petiti pro dimidiã uniũsitati et pro alia di
midia agenti app. et sub alijs penis ĩ statuto cõtentis. Sñia uõ lata
possit ipse rector añq3 discedat abanco post sentẽtiã latã expẽsas ta
xare et declarare secũdu3 qd per rectorẽ et notariũ uniũsitatis uel
substitutũ eius taxatũ fuerit seu declaratũ q̃ ẽt locũ habeat iquibꝫcũq3
expeñ reficiendis suic uigore pñtis statuti siue proxĩe precedentis ac cuiu
iusuis statuti uniuersitatis predicte quã sñaz et insorte et in expñsis cla
psis demũ uiginti diebꝫ si cõdẽnatus nõ soluĩt uel fecerit infra dictos
uiginti dies id qd insententiã cõtinebitur possit et teneatur idẽ Re
ctor exequi et executioni mandare quibuscũq3 remedijs ẽt faciendo
pignus depõitu3 ut s̃ obtinenti tradi pro ipa q̃atitate pro qua fuerit
cõdẽnatus ĩ sñia predicta et pro expñsis per ipm dñu3 rectorẽ taxatis
inquibꝫ et pro q̃bus depositarius teneatur parere ipi dño rectori et si
eius rectoris mandato pignus dederit aut restituerit liberatus sit q̃ ẽe
intelligatur uictor ãt cum uicerit suum pignus habere possit q̃ debeat

Et qa plerumq; pro ipedienda executione maliciose opponitur exceptio so
lutionis satisfationis pacti uel transationis et contra ueritate. Statuer
unt qd de solutione alicuius qntitatis uel rei debite uigore alicui sen
tentie late sm forma pntis uel proxie pcedentis statuti probari non
possit nisi per publicu instm uel scriptura cui fides exiberi debeat. Et
si in aliquo casu recipe debens excusaret alteru pdcox face possit is q te
neret id qd solue seu dare deberet depone penes notariu uniuesitat aut
bidellum gnalem uniuesitatis quo deposito facto icontineti liberatus sit
et esse intelligatur. Et si priuatus foret restitui debeat soluta tn pua
tionis pena primo Si uero citatus et requisitus ut s per se ul per aliu
no copeuit prestito iuramto calumnie per actorem pronutiet rector int
cologuedo citatu ipm cotumace et tenuta expumo decreto de bonis ei
danda esse pro mensura qntitatis petite seu extiationis rei ul facti petite
ad peticione dicti actoris etiam absente dicto tali citato. Et iteru citetur
ipe conuetus semel et si inuetus no fuit qd ueniat ad deffendendu se
tentia, et si infra tminu ipe nec aliqs pro eo mandet rector tenutam
dari de bonis eius saluo iure omi de quib; bonis p bidellum tenuta da
ri possit si reperiant de qntitate petita et expensis legitime factis et fie
dis in dicta causa et eius occaxione Si aut retulerit bidellus se bo
na no reperire Rector expnsas factas teneatur taxare et tuc priuet
talis couentus et per scolas publice priuatus denutiet a qua priuatioe
restitui no possit nisi coparuerit et expn parti aduerse refecerit p Re
ctore taxatas quas deponere teneatur penes notariu uniuersitatis Et
pignus dederit ut s penes depositariu uniuesitatis predicte aut bidello
generali de parendo mandatis dni rectoris et soluendo omez codenatioez
de eo fiendaz et uniuesitati solue dece libr ferr quo facto restitutus sit et
esse intelligatur ipo facto. Et in pma die qua rector sederit ad bancu pro
iure reddendo copere teneatur cora eo et rndere dicte peticioni simplicit
affirmando uel negando cotenta i peticione absq; aliqua dilatione uel tmio et
ad alia procedatur ut s ac si ab initio coparuisset saluo qd alias pign dar
no teneatur. pars uo actoris infra terminu ut supra pignus seu pignora
pro sua parte deponere teneatur ad pena supradictaz. Si uero bidellus de
bonis tali couenti repisse retulerit et tenutam expumo decreto dedisset tuc
cridari debeat publice per ipm bidellu per scolas per quas solitus est bidell9
predictus cedulas legendas legere scolarib; i scolis existentib; et et an dom
uz habitationis dicti couenti si habitare reperiret in ciuitate ferr. Qd si
est aliquis qui uellit defendere dicta bona aut dictu couetu seu dice uel
sit ius aliqd habere i dictis bonis cora ipo dno rectore infra tcia diem
debeat copere, et si aliqs infra dictu terminu coparuerit qui dicta bona
uellit defendere uel dicat se ius in dictis bonis habere de quib; data ect
tenuta predicta audiat et iura utriusq; partis ta actoris q3 coparetis
examinetur et sm qd iuris fuerit terminetur. Si aut aliquis no copar
uerit elapso termino statuat pti actoris dilatio et absente et no citato ulti

dicto cõtumace ad probañ de iure suo et probationes recipiant et ad
iudicatio insolutũ fieri posit actori de cõsilio tñ dicti sapientis. Sta
tuerunt et qđ fienda per eũ ĩ predictis circa predicta et quolibet pre
dictorꝫ ualeant teneant et habeant s. plenũ robur, et qđ ĩ pdictis et
quolibet predictorꝫ intelligant fore seruata omĩa et singla iuris solẽ
nĩa seu alia que de iure requirunt, dũmõ predicta fuerit seruata
et a sententijs pronũtiationibus ipius dñi Rectoris factis ut s nullo
modo possint appellari de nullitate dici uel opponi aut in itegrũ resti
tutio postulari aut peti uel aliquid dici uel fieri per qđ ĩpediat uel
ĩpedire possit quo minus dictã sententia lata per d. dñiz Rectorem
effectualiter mandet executioni. Item statuerũt q qualibet libra ꝯ
dñs rector possit et debeat habere et percipere pro suo labore seu spor
tulis soldos duos ꝯ ferendi sñaz pro quãtitate minori triũ libr q ma
iori. Insuper statuerũt cũ nõ deceat scolares ĩ litigijs permanẽ sed stu
dio uacare cõtinuo et intendere qđ ab aliqua sententia per d. Recto
rẽ ferenda et per cõsiliarios et sapientẽ ĩ casibꝫ sibi permissis appellari
nõ possit nec in integrũ restitutio postulari aut aliqs alius actus fieri
per quẽ predicta uel aliqđ predictorꝫ faciens uideatur uelle de iniq̃tate
seu nullitate sñe cõqueri pena cuilibet cõtrafacienti et pro uice qlibꝫ
uiginti libr fcrr, Et nihilominus q cõtrafieret nõ ualeat et sententiã lata
exequi possint et executioni mãdari quibuscũqꝫ remedijs opportunis pdcis
aut predictorꝫ aliquo nõ obstante, pro quorꝫ executioni possit recurri
ad dñz uicariũ dñi ptatis et eius auxilium et iplorari pñtez iurꝫ for
mã ĩ priuilegijs scolariũ atributam. Item si cõtingat aliquẽ scolarẽ in
iure canonico uel ciuili litigare corã rectore, sapiente cõsiliarijs uniũ
sitatis andẽe, Statuerũt q nõ audiatur alias nisi fecerit licentiã da
ri et precipi alteri et per rectorẽ suũ sapienti uniuersitatis pdce ut ei q
representaret et eius sbstitutus esset q in causa et questione decidenda
occurerint facienda pena ipi rectori eum alit audienti decẽ libr fcrr. Itẽ
qđ nullus debeat uel audeat ducere aliquẽ aduocatũ uel procuratorẽ
uel aliam personã procurantẽ pro eo nisi sit persona pdce uniũsitatis suposita.

De mõ seruando ĩ questionibꝫ inter scolares. Rca Statutũ. 30.

Quia societas ius obtinet fraternitatis et pleruqꝫ mt socios diuse
oriantur questiones quã ppter oportet eos a societate recedẽ. Statu
erunt q si cõtingeret aliquẽ sociorꝫ societati cõtracte renũtiare et de do
mo seu hospicio cõi in quo cũ socijs habitabat uelle recedere allegañ cau
sam legitimã contra socios uel aliquẽ eorꝫ que boni uiri attenta pro
bationis dificultate probaret uel de ea fides fieret. hoc idem liceat
et eo casu pensionẽ hospicij pro rata tñ soluere teneat eius tpis quo
inhabitasset, et alij socij qui causam pstitisent pro toto residuo solueri
tenerantur. bona autẽ comunia si qua eent diuidant et diuidi habe
ant boni uiri arbitrio sic q quilibet partẽ habeat seu extimationẽ cõ
decentem. Si at aliqs sociorꝫ sponte absqꝫ causa legitima ut sup socie

tati renūtiare et de domo seu hospicio recedere vellet integrā p sua parte teneatur solvere pensionē Et nihilominus cū socio seu cū socijs ad omē ipsoꝝ interesse teneatur qđ intesse declaratur habita de eo fide, bona autem coīa dividantur ut s. in neutro aūt casuū predictoꝝ liceat recedenti de domo seu hospicio aut camera pdcīs absq voluntate reliqꝝ sotioꝝ remanētiū aut maioris partis eoꝝ pena āt etiam ipsi moranti ad inhabitandū prepter voluntatem alioꝝ ut supra triū libr ferr univsitati applicanda. Statuentes insuper q si aliqs sotioꝝ insimul in eadē domo hospicio seu camera habitantiū male cū alijs se gerēt vl alios calūniaret vel molestaret indebite q facta fides dno rectori ipe rector teneat̄ opportunis remedijs talē male se gerentē vl calūniantem vel alios īquietantē ut s de domo expellere. quo casu expulsus totius tpīs pensioēz solvat et bona coīa dividantur bona fide. ita q quilibet habeat suam partem vel extimationē ut s cui alternatim electio sit remanētis aut remanētiū in domo camera seu hospicio.

De mō procedendi ī q̄stionib criminalibus cuiuscūq generis per Rectorem contra scolares et universitatꝭ supposit Ro. Stat. 31.

Preterea statuerūt et ordinaverūt qđ si cōtigerit qđ deus avertat aliquas lites discordias seu questiones criminales seu criminum aut delictorū occasione oriri pp scolares aliquos univsitatis aut universitati suppōitos teneatur dns rector et cōsiliarij pro posse lites pdcās sedare et pacificare. quib tales scolares parere et obedire teneantur in predictis. et si sedari et tolli nō possent et si lites questiones seu discordie essent leves vz verboꝝ iniuriosoꝝ vel simplr insultus sine armis pret qz ad domū sine diffamationis vel alterius iniurie vel offense realiter vl personalis et civilit p altum predictoꝝ agi cōtingēt possit et teneat̄ dns rector pns et quilibz qui pro tpre fuit de pdictis et super pdictis cognoscere ad peticionē eius qui se offensū vel iniuriam asseret procederi et terminare ac executioni mandare in quib et super quib servat̄ teneat̄ formā statuti supra pōiti de questionib civilib qntitatis cuiuscūq et valeat fienda per eum. Hec nō omīa et singula in dicto statuto deposita ipnti repetita esse intelligant̄ quatenus tamē adaptari possint. Possit insuper et eidem rectori liceat absolute inquirere de predictis et ex probationib factis taz super peticione q̄z repertis per inquisitionēz procedere et terminare ac cōdemnare seu absolvere possit sm formā statutoꝝ ferrarie. et dictā cōdenationē univsitꝭ applicān. Si vō lites questiones vel cōtroversie predictoꝝ alterius delicti seu maleficij fuisse dicerentur teneatur ipe dns rector delinquētē privare et pecuniali cōdēnare suo arbitrio attenta facti qualitate et personarū conditione et ab utraq parte si expediret plenarie fide habita delicto per testes a parte .s. officij producendos aut per ipm rectorē ex officio per inquisitionē receptos quā eidem facē liceat vel p utrosq ac a privatione privatus nō possit restitui perpetuo nisi de voluntate et cōsesu offensi vel eius heredum de quib appareat publicū instrumētū scriptū

manu notarij universitatis aut alterius notarij si fiat ex civitate vel districtum ferrarie et universitati et eius depositario vice et nomine dicte universitatis recipienti soluerit penam et condemnationem predictam. Ubi autem aliquis alius de universitate aut universitati obediens seu suppositus offenderit seu offendisse diceretur in persona vel bonis aliquem de dicta universitate aut aliam personam teneatur dominus rector et consiliarij ac ipsa universitas ad offensi seu qui offensus diceretur requisitionem eidem prebere auxilium consilium et favorem coram Ill.mo D. Duce nostro civitatis ferrarie factum exponendo rogando et postulando quod adinstantiam et executionem iustitie procedatur et quod nec potestas aut sui iudices sive quicumque alius officialis possit se impedire aut intromittere in aliquo in casibus predictis nisi solum Ex.mus Dominus noster Dux ferrarie. Et teneatur dominus rector si eidem et consiliarijs aut maiori parti eorum visum fuerit expedire offensum associare vel associari facere tam per civitatem ferrarie quam in palatijs eiusdem cum aliquibus scolaribus honestis quos voluerit qui teneantur parere rectori et consiliarijs in predictis sub pena per eos imponenda qui scolares cum ipso vel eius parti possit et teneantur in palatio et alibi ipsius negotia solicite procurare. et nihilominus possit ipse rector ex suo officio contra offendentem procedere et ad perpetuam privationem ipsius et honorum eius et ab omni honore et commodo universitatis a qua perpetuo restitui non possit sine consensu et voluntate ipsius offensi vel eius heredum de qua constet per instrumentum ut supra. et soluerit universitati depositario penam in privatione contentam, possit et quilibet privatus ut supra restitui pena vel condemnatione soluta ut supra etiam sine offensi consensu vel iniuriati post lapsum quinquennij si offensus aut eius heres non esset in civitate nec comitatu vel districtu ferrariensi. et ipsi domino rectori et consiliarijs aut duabus partibus ipsorum videretur et alias non. Et si et offensio fuerit tanta quod deus avertat ut reus veniret puniendus in aliquo membro vel persona, tunc in tali casu predictus reus non possit torqueri nec in persona puniri sive contra ipsum procedi nisi semper presente et consentiente domino rectore. ubi autem offensio non esset tanta quod offendens deberet puniri pena personali vel alicuius menbri debeat contra ipsum offendentem procedere secundum formam presentis statuti

De pena producentium falsos testes Rubrica Statutum .32.

Item statuerunt quod si aliquis litigantium coram D. rectore in aliqua causa scienter produxerit aliquem testem falsum aut eius dicto falso scienter uteretur et hoc constiterit D. rectori si quidem actor fuerit cadat a iure suo si autem reus pro confesso et damnato habeatur de hijs que petebantur ab ipso et nihilominus penam quilibet ipsorum incidat viginti librarum ferrariensium quas penas si quis predictorum solvere neglexerit privetur a qua privatione restitui non possit nisi dicta pena primo soluta. et dominus rector contra predictos et quemlibet eorum teneatur procedere sub pena viginti librarum ferrariensium audiatur autem quilibet accusans seu denuntians et si in secreto teneri voluerit aliquem predictorum. et docens de crimine habeat terciam partem conda

nationis reliquis duab; ptib; it rectore et uniusitate pris diuidendis.

De sequestrationib; fiendis de bonis scolarium fugitiuo? Rca. Sta. 33.

Quoniam plerumq; cotingit aliquos scolares fugitiue uelle rece dere pp aliqua debita que eos aliqn cotingit habe pacto sta tuerunt q si contingeret decetero aliqué scolarem dici fugitiue uelle rece dere et allegetur et dicatur coram dño rectore per aliqué qui se dicat creditoré ipsius prestito sacramto prius a sic allegante et dicente q pre dicta uera sint et q omio calonniose nō petit fieri sequestrationé qd omia bona predicti scolaris possint et debeant seqstrari p bidellum generalez uniusitatis exparte dni rectoris ad peticioné talis assentis se creditoré et dni rectoris penes aliquá idoneá personá q dicta bona custodire et saluare debeat donec seqstratio reuocet sub pena i precepto dni rectoris cotenta. et credatur tali bidello seqstranti si retulerit se ré seqstratá traddidisse sequestro an eam penes eum uidisse seu dem sequestrarium cofessum fuisse penes se habere ré pdcaz. Et si bidellus cui facta fuit comissio predicta retulerit se nō repire de bonis mobilib; dequib; possit sequestrare. tuc rector qui pro tpre fuit. s. facta s ali quali fide de fuga seu recessu que sibi boni uiri arbitrio sufficer ui deatur et prestito sacramto uts licentia possit dari tali asserenti se creditorem qd possit facere talem fugienté detineri. Et si detetus fuit et satis dederit de iuditio sisti et iudicato soluédo relaxet. Et alit nō cuilib; rectori pena q pdcá nō obsuauit cetu sol p qlib; uice.

De scriptorib; sub rectore conueniendis Rca Statutum 34

Item statuerunt qd scolares uniusitatis si contra scriptores ul miniatores aut correctores age uoluint teneantur eos conuocare coram dño rectore et qd ipi scriptores correctores et minia tores teneant et debeat corá eo rndere. Et si dicti scptores correcto res ul miniatores audientiá dicti rectoris aut ipm recusauerit qd ipe rector qui pro tpre fuit teneat talem scriptoré correctoré ul mini atoré priuare et condénare in tribus libris ad peticioné scolaris a qua priuatione restitui nō possit nisi soluerit dictam pená et cosensum habuerit ab eo q eu priuari fecisset. Quod teneat Rector facere quod puri doctores artium nō sint i collegio doctorum medicine. Rca Sta. 35.

Cum turpe et nō cosonu rationi sit qd doctores artiu sit in collegio medicorum si simplr et pure sint doctores artiu et ueniant ad examinandu promouendos i medicina. Statuerunt qd dns re ctor una cu sapiente et cosiliarijs et doctorib; legentib; debeat ire ad dnuz ciuitatis ul ad aliu ad qué spectat hoc officiu et supplicare qd fiat spalis prouisio qd nullus nō doctoratus i medicina possit in teresse examini alicui promouendi imedicina nec dare uoces ali cui scrutinio alicuius pmouedi i medicina. et et qd nullus nō co uentuatus in scia inqua aliqs uult promoueri possit ee de collegio doctorum examinantium in illa scientia cu nullus possit esse uerus in

dex coꝝ que nõ nouit sub pena centũ sol. ferr. dño rectori si nõ
inuerit infra mensez post publicatione statutoꝝ ad pdcã procurãdũ
qd si secus fieret ex nũc. Statuerũt qd nullus scolaris promouẽdus
audeat soluere alicui aliquã qntitatez pecunie pro examine publico
uel priuato qui sit de aliquo collegio cõtra formã pdcãz sub dcã pena.

Qd quilibz doctor teneatur sociare scolarẽ i sua pu.ca Rca. Sta. 36

Item statuerũt pro honore scolaris cõuetandi qd quilibz doctor
collegij in medicina uel artibꝫ teneat sociare scolarẽ cõuetã
dum in eundo et redeundo ad episcopatũ sub pena qnqꝫ sol ferr pro
quolibet et pro qualibet uice nisi iusta causa subesset que sacramẽto
probetur et quilibet possit accusare et denũtiare, et incedentia tene
atur et idem intelligatur in quolibet scolari studenti i medicina uł
artibus. De inchoatione studij et alijs festiuitatibꝫ celebrãdis. Rca. Sta. 37.

Ad utilitatẽ scolariuz ferrarie studere uolentiũ. Statuerũt et or
dinauerũt qd singlis ãnis studiũ debeat inchoare imediate
post festum sancti luce adeo qd super prolũgatione principij study
facienda rector et consiliarij nullactenus habeat ptatem. Nec super
hoc ad peticionẽ alicuius doctoris uel alterius persone possit mõ aliquo
dispensari et per uniuũsitatẽ Adicientes qd legentes tã ordinarie qꝫ
ẽxordinarie unũ festum solũ i ebdomodã faciant nisi esset festũ solẽ
ne uel alia festa solenia fuerint i die Jouis, nec ad preces alicui9 cõ
trariũ faciat nisi iusta causa subesset. Statuerũt q tpre carnis p
uij fiant uacatioẽs icipiendo aproxĩa die iouis ãn carnis priuiz iciu
nie usqꝫ per totã diẽ primã quadragessie. Item pro festiuitate resure
tionis festari icipiat die dnĩco oliuaꝝ et postea icipiat die lune legi
post octauã diem dominicã pasce resurrectionis. Item qd unusqsqꝫ do
ctor incipiens festare pro festiuitatibꝫ natiuitꝰ teneat usqꝫ aduigili
am sancti tome sub pena cuilibꝫ cõtrafacienti si fuĩt scolaris xx sol.
ferr. et si fuĩt doctor uł rector qnqꝫ libr ferr. Et hoc prohiciendo pa
leas uel faciendo aliquẽ actum per quẽ ipediat doctorẽ legẽ ordina
rie sub dicta pena et qd studiũ debeant compleuisse in fine mensis augu
sti cuilibet ãni. hoc addito qd in kał mensis may cuilibet ãni festent sex
dies pro potionibꝫ sumẽdis more solito. Qd quilibet anno fiat solum
unus sermo inprincipio studij Rca. Statutum. 38

Item statuerũt pro honore uniuũsitatis et cõsuetudine seruãda qd
quolibet ãno in pncipio studij i scĩa medicine et artiũ fiat un9 ser
mo in ecclesia Sancti Georgij. s. i episcopatu circa festũ sancti luce cui ser
moni quilibet doctor actu legens seu eo ãno legere intendens interesse de
beat sub pena xx sol ferr. pro quolibet et qualibet uice nisi iusta causa
et rationabili esset excusatus, et qd sermo fieri debeat per doctorẽ aut
scolarem idoneum facultatis medicine ad hoc electum per rectorẽ sapiẽ
tem et consiliarios pena cuilibet recusanti amissionis lecture nisi iuxta
et legitima causa subesset q p maiorẽ ptem cõsiliarioꝝ rectoris et sapiẽtis approbet.

De matricula scolarium medicine et artium ac phie quolibet anno facienda. Rca. Statutum. 39.

Item cum hoc sit quod multi scolares sint comorantes ferrarie qui tanquam forenses ad forum seculare trahuntur et plerumque carcerantur nec beneficio scolarium gaudere possint quia nomina eorum non sunt conscripta in matricula scolarium et hoc contingit plerumque magis ignorantia quam fraude. idcirco ne predicta contingat volentes obviare pro posse. Statuerunt quod dominus Rector et consiliarij cum sapiente teneant et debeant de mense novembris quolibet anno facere precipi per scolas et nuntiare quod omnes qui intendunt esse inferrariensi studio pro toto anno vel pro parte anni et in scientia artium et medicine studere tam cives quam forenses teneant dare in scriptis notario universitatis vel bidello eiusdem eorum nomina et cognomina qui notarius vel bidellus teneatur dicta nomina in scriptis redigere distincte ponendo per se divisam quamlibet nationem teneatur et ipse notarius matriculam quamlibet intitulare isto modo. Incipit nomine amen anno domini ponendo millesimum et indictionem que erunt pro eo anno quo fieri et scribi matriculam contingerit. Et postea scribat et dicat hec est matricula generalis studij medicorum et artistarum civitatis ferrarie iuratorum servare statuta facta et fienda dicte universitatis et obedire domino rectori ipsius universitatis et honestis per me .f. notarium subscriptum ac ipsius universitatis notarium tempore rectoris talis ponendo et nomen rectoris qui tunc temporis esset quo libro facto teneatur et d. rector facere et dicere et mandare per scolas quod omnes et singuli novicij et omnes alij qui non intraverunt universitatem nec iuraverunt obedire rectori presenti et qui pro tempore fuerit ac servare statuta universitatis facta et fienda et alia faciendum que tenentur ex forma statutorum universitatis. Et quod alij novitij qui post dictam denuntiationem seu proclamationem venerunt ad civitatem ferrarie pro studendo in dicta civitate in scientia medicine et artium teneantur infra octo dies venire et et iurare et ea facere que continentur supra in statuto proposito sub Rca. de eo qui venerit noviter ad studendum. Teneatur autem quilibet qui matriculatus fuerit solvere sol. quinque ferr. quorum quattuor universitati applicentur alius vero notario pro mercede sua. Et si quis excusaret se solutione propter inopiam et hoc iuraverit a dicta solutione excusetur et in dicta matricula conscribi debeat et gaudeat beneficio scolarium sicut solventes. Voluerunt et quod quicumque scolaris dicte universitatis cognoverit aliquem novitium vel aliquem alium qui non iuraverit ut dictum est teneatur sacramenti vinculo ipsum denuntiare rectori aut notario vel bidello universitatis qui rector teneatur ipsum compellere ad iuramentum prestandum ut in statutis plenius continetur. Et si quis iurare contempserit contra ipsos ipse rector habeat plenum arbitrium statuto aliquo non obstante s. in penis exasperandis et non modificandis et in eis imponendis et exigendis. Statuerunt insuper et firmaverunt quod nullus possit et audeat se facere poni vel conscribi in alia natione quam vere sit ita quod si fecerit se poni in aliqua natione quam sit cadat in penam trium libr. ferr. et quilibet possit accusare et denuntiare. Et habeat terciam partem condenationis. Et rector tene

atur contra predictos inquirere et codenatos codenare sub eadem pena
ipi dno rectori insuper ad probandu qd aliquis sit scolaris et de uniusi
tate predicta ac ipm iuratu sm qd tenetur ex forma statutor dce uni
uersitatis sufficiat probari per matriculam pdictam in qua descriptu rep
iatur nomen et cognome eius uel per scriptura sumedaz ex dicta matri
cula de ipius noie et cognomine p notariuz uniuersitatis predicte.

De loco ubi debent esse scole et de scolarib recipandis Rca Sta. 40.

Statuerut qd aliquis doctor legens in medicina no possit habere
seu retinuere scolas suas alibi q3 in loco et cotracta hactenus co
nuetis loca aut et contractas declarauerut fore i sancto dominico cois
ferre. yet alibi possint esse scole alique i scia supradicta. Adicientes q
dni reformatores de pecunia qua doctorib retinet an inchoatione stu
dij singlis anis faciant scolas reparari et fenestras scolaru panis li
neis claudi prout uisu fuit melius expedire. Item statuerut qd ali
quis scolaris qd no audiuerit ferre uel alibi duob anis i medicia no au
deat uel presumat sedere i primis bachis i aliqbus scolis pena qnq3 libr
ferr. saluo qd si eet prebenta persona ul licentiatus qd no teneatur. Et
quilibet possit accusare et denutiare et habeat tercia parte codenatiois
et in credentia teneatur et istud statutu legatur omi ano i pncipio studij.

Qd nullus possit legere nisi sit couctuatus. Rca Statutum. 41.

Item pro honore studij ac studentiu ciuitatis ferre. Statuerut q
nullus possit legere in ciuitate ferre in aliqua scia nec ordinarie
nec extraordinarie nisi fuit couetuatus uel substitutus ab aliq doctor
ex causa legitima ut s sub pena dece libr ferr. et cande penaz patia
tur quilib3 scolaris qui sub eo itrauerit. saluo qd legentes i humanita
te uel rectorica no teneantur ad predicta.

De pignorib dandis per doctores i pricipio studij. Rca Sta. 42.

Item statuerut qd quilibet doctor legere uolens ta i scia medi
cine q3 artiu i principio studij infra octo dies qlibet ano dare tra
dere et designare debeant dno rectori qui pro tpre fuit uel bidello uni
uersitatis pignora ualoris et extimationis dece libr ferr. ad minus de
obediendo dno rectori et ipi uniusitati et de seruando statuta .s.
facta et fienda et de questionib disputadis et terminadis et ad sta
tionem ponedis et alijs omib obseruandis et adimplendis q cotinent
in dictis statutis factis et fiendis. Rector seu bidellus cui data et
designata fuere dicta pignora infra tercia diem postq3 ipa designa
ta fuerut ipa tradere et designare teneat depositario uniusitatis
Qui depositarius ea recipere teneat uice et noie uniusitatis. Et ea
custodire et saluare usq3 ad fine studij. in fine aut studij pdictus Re
ctor qui pro tpre fuit teneat inquire modis omib quib poterit et sta
tutor ordine no attento cotra dictos doctores et et quelibet eor sim
aliquo cotrafecisset seu aliqd omisisset de hijs que eis icobebat Et si
quem inuenerit cotrafecisse aut pdicta no seruasse punire et codenare ipm

possit et debeat sm formã statutoꝝ universitatis predicte ac penas q̃s incurisset exigere, et nõ possint nec valeant dicta pignora ad volũtatem ipsoꝝ restitui. Et si aliqs doctoꝝ pignora andicta dare neglexerit et designare privet omi honore et cõmodo duniversitatis et penã ipo facto incidat decẽ libr ferr. aqua privatione restitui nõ possit nisi dca pena soluta nec ea soluta nisi devolũtate rectoris et maioris partis universitatis, nec possit qui sic se privari pmisit eligi ul' per reformatores conduci ad aliqd salariũ, Et si electus fuit ex nũc talem electionẽ fore nullam declaraverũt, et electio ex eo nullũ ius acquirat, que quidem omia et singla teneat rector pñs et qui pro tpẽ fuit observare et observari facere sub pena decez libr ferr. eidem per sindicos in fine sui officij auferenda salvo semper statuto qd loquit de pignoribȝ dandis per doctores qui ad salarium eliguntur.

De iuramẽto examĩandoꝝ tã in medicina q̃z ĩ artibȝ. Rca Sta 43.

Item si aliquis scolaris volũit promoveri ĩ medicina sive aliq artiũ primo rectori per doctorẽ sub quo promoveri debuerit se faciat presentari qui presentãdus dicto rectori pntet per dcm doctorem qd ipe legitimo tpẽ audivit studuit et publice audit, tps aũt legitimũ est qd studuerit quatuor anis hic vel alibi ubi fuit studium gnale salvo qd si volũit promoveri ĩ medicina si fuerit in stenctus inprimitis qd sufficiat eum audivisse tribȝ anis ad min'. Et predicto prestito iuramento faciat se per doctorẽ suũ vicario pntari et si quis dco vicario fecit pntari vel se pntavit nõ prestito iuramẽto predicta ei examinatio per quatuor menses differatur sub eo doctore qui eũ pntavit, Et sub eo doctore nullus eo año examinare ul' examinari possit. Insuper iuret ipi dño rectori substitutis et substituendis qd doctori vel scolari vel alicui alteri nihil dedit vel pmissit dabit vel pmittet intuitu ratione aut ptextu seu promotionis labore exceptis personis illis qbus statuta dari permittũt et iubent ita tñ qd forma statutoꝝ nroꝝ et in hijs personis nõ excedat. Et si aliqs hoc sacramentũ prestare noluerit nullus eius promotioni intersit sub pena libr qnq̃ȝ pro quolibet applicanda universitati.

De sacramẽto publicãdoꝝ tã ĩ medicina q̃z ĩ artibȝ. Rca Sta 44.

Item statuerũt q' quilibet promovẽdus tã in medicina q̃z ĩ aliqua liberaliũ artiũ iuret dño rectori nunq̃ȝ cõtra universitatem predictaȝ verbo vel facto patrociniũ auxilium vel cõsiliũ pstaturum et si cõtingat eũ remanẽ ferre. qd obediet dño rectori pdco et qui pro tpẽ fuit in licitis et honestis et servabit statuta universitatis ãndce facta et fienda, et per ipãm universitatẽ facta et probata. Item ad maiorẽ certitudiẽȝ pviderũt q' notariꝰ universitꝰ ul' eiꝰ sbstitutus teneat q' debeat ĩfrẽ cuicunq̃ publice et ubicunq̃ȝ fñã fuit ferre. et scribẽ iuramẽtum qd fiet p promovẽdũ seu publicandũ, Et de dco iuramẽto facẽ publicũ instrumẽtũ et ipm registrare ĩ libro actoꝝ ipius notarij.

De mo et forma iuramti qd scolaribus et alijs pstare debet. Ru[br]ca Sta[tutum]. 45.

Item statuerunt qd scolaris quilibet et quicunq alius uniusitati pdicte subiectus teneatur iurare obedire rectori qui pro tpre fuit i licitis et honestis et qd adversus pntia statuta aut aliqua in eis cotenta no faciet seu ueniet quoquomo Et si ipm eligi cotigerit ad aliqd officiu dce uniusitatis ipm nullatenus recusabit et qd se nullaten absentabit ne eligat, et no procurabit per se ul per aliu ut eligatur ul no eligatur ad aliquod nec preces porriget per se ul alio aut supplicabit per se ul per aliu ut predca uel aliqd pdcor fiat ul no fiant ul qd impediatur uel differat aliqua pene exactio que sm statutor formā fieri posset uel debent, Et qd ueniet ad omes et singulas couocationes fiendas per rectore seu de ei mandato iuxta suam possibilitatem et stabit ibidem donec rector et alij erunt de proposito expediti et si indubiu in aliquo casuu reuocaretur utru licitu ul honestu eet qd preciperet per dnm rectorem debeat uideri cognosci ac declarari per cosiliarios quor declarationi stetur et facto partito inter eos cu fabis albis seu nigris per ipor Sapientem si opus fuit pro quibus ipe Sapiens dictos cosiliarios facere cogregari teneat ad requisitione tam rectoris qz qui obedire recusaret Et liceat pntia statuta fuerint multocies lecta et publicata, Et si ignorantia seu obliuio per alteru eorum allegēt qd eius iurameto se ualeat excusare in hoc tn omis cesset obiectio, Et q dns Rector alicui no possit remittere seu differre sacramtu pre dictum ultra qndecim dies adic pemptorie citationis seu pro clamationis fiende per scolas nationis de qua scolaris fuit qua fieri facere teneat qlibz rector more solito i principio studij miuitute prestiti iuramti et pena centum sol. feri. cuilibz no iuranti ut s xx sol feri. pra qualibet uice qua si no soluit infra octo dies elapso tpre sacramti prestandi per scolas publice priuatus uniuersitatis comodo nuntietur a qua priuatione restitui non possit nisi dicta pena soluta et prestito sacramento ut supra.

Qua hora debeant legere doctores. Ru[br]ca Statutum. 46.

Statuerunt insuper qd doctores de mane legentes ta in scia medicine ordinarie qz alia liberaliu artiu incipiant legere de mane statim post pulsatioē misse sancti Georgij episcopatus et teneat legē per duas horas uel per horam cu dimidia ad minus sub pena quadraginta sol feri. cuilibet doctori cotrafacienti et tantudē dno rectori no exigenti predicta si pdca ad eius notica peruenerit et no exigerit. legetes uo pratica medicine extordinaria legere debeat p duas horas post pulsu cāpane episcopatus feri. legentes uero i nonis incipiat simili inmediate pulsato ad nonā sancti Georgij seu hora uigesima. Legentes at cirugiam legere debeant hora decimanona. legentes at phisicā extordinariam et praticam medicine ordinariam legere debeant hora uigesima prima. legentes aut phisiam ordinariaz hora uigexia secuda. Et qd legentes phisiam moralem legere debeat hora uigexia secuda et hoc omi die festiuo et omi die quo ordinarie no intratur, Et qd legens astronomiaz legat omi die festiuo et omi die quo ordinarie no intratur seu uacationu hora uigexia prima et hoc intelligat usqz ad pasca

afesto aut pasce usq ad uacationes incipietur per horam ante. Item statuerunt qd nullus possit concurrere cum doctore legente astrologiam nec in legendo nec in disputando nisi leget in eadem scientia easdem lectiones aut alias sub pena quadraginta sol. ferr. cuilibet contrafacienti pro qualibet vice. Statuentes insuper qd cum aliis doctoribus salariatis et legentibus quibus quoque secundum formam statutorum legere possit, possit concurrere eadem hora in eadem scientia legendo easdes lectiones. Item statuerunt qd nullus doctor cuiuscumque facultatis existat loco sui possit alium facere legere nisi contingat eum exire de civitate forte pro cura alicuius infirmi ad quam esset uocatus vel ratione sue infirmitatis vel magna causa existente, ut puta in sponsalitiis parentum aut in morte ipsorum tunc et in eo casu notificet rectori qui pro tempore fuerit, et illo casu possit admitti et aliter non pena eidem qualibet lectione omissa seu per se ipsum non lecta decem sol. ferr. et eandem penam patiatur qui pro eo leget. Et si aliquis doctorum legentium non compleuerit usque ad festum sancte marie in augusto lecturam suam penam incidat sexte partis salarii sui retinendi a dominis reformatoribus non in[?] ca[?] sol[?]bet.

De modo legendi in cirugia Rubrica. Statutum 47.

Item statuerunt qd doctores legentes in cirugia debeant legere secundum suprascriptum modum videlicet qd omni anno a principio studii incipiant legere pro prima lectione cirugiam dini Qua lecta legatur cirugia galieni pro secunda lectione primo legatur cirugia avicene, qua lecta legatur septimus almansoris. Debeat autem quilibet doctor ordinarie legens cirugiam disputare duas questiones in cirugia et etiam de quolibet secundum qd doctores legentes in phisica tenentur facere, et etiam tenentur eas terminatas dare ad stationem rotulorum de bona littera et in bonis cartis quas propter[?] ad stationem et in statione predicta debeant permanere ac per armarium custodiri et salvari quas disputationes facere teneantur in nonis nisi in ebdomoda esset festum qd festaretur quo casu disputare possit de mane si alius phisice doctor non disputaret. Disputare autem teneatur solum in cirugia et in terminis cirugie sub pena in statutis contenta. Item qd nullus audeat concurrere in faciendo aliquem actum quo doctores in cirugia disputabunt et qd rector et doctores medicine legentes teneantur ire ad eorum disputationes sicut ad alias. et ibi stare a principio usque ad finem et arguere sicut arguunt ad alias sub pena viginti sol. ferr. pro quolibet. Item qd teneatur quilibet doctor in cirugia legens omnia facere que tenentur alii doctores in aliis scientiis pena cuilibet dictorum doctorum contrafacienti in penas vel aliquorum predictorum quinque libr. ferr. in quolibet dictorum casuum et pro qualibet vice.

De questionibus disputandis generaliter per doctores. Rubrica Statutum 48.

Item pro utilitate et exercitatione scolarium et studentium. Statuerunt qd disputari debeat et disputationes fieri debeant per doctores legentes sive ordinarie sive extraordinarie sive diebus festis sive aliis, modo et forma et ordine infrascripto videlicet qd iuniores doctores actu legentes primo debeant per ordinem disputare publice semel in anno in die festivo si fuerit vel die iovis si festum non fuerit et sic procedere quilibet doctor disputando semel in anno publice in facultate in qua legerit pena cuilibet doctori contrafacienti

triginta libr. ferr. ab eo auferenda per rectore infra terciam diem quaz si
no abstulerit dictus rector tunc ipe eandem pena incurrat sibi auferen
dam in sindicatu suo per sindicos. Statuentes insuper qd quilibz doctor
disputare debeat an fine mesis iunij sub pena pdicta. Item qd bidellus
debeat predictis disputationibz interesse a principio ad fine.

De modo arguendi ad qualibet questionez Rpca Statutum .49.

Item statuerut qd in singulis disputationibz primo arguat qtuor
scolares forenses et et rector si volunt. Ita qd de qualibet na
tione arguat unus scolaris hoc ordine servato. qd primus argues sit
de natione rectoris qui pro tpre fuit deinde lombardoz natio postq na
tio romaniolz et sic deinceps per ordine i casu i quo fuerit de qualibet na
tione volentes argue. alias natio q est i defectu supleat aliam arbitrio
rectoris q fuit pro tpre et qd scolaris ad una questione i pma sequenti
questione arguere no posit si fuerint alij quatuor volentes argue sal
vo qd nullus scolaris posit argue nisi ille qui arguit audiverit uno
anno hic vel alibi ad minus i illa scia i qua arguit, Et qd nullus sco
laris posit respondere ad aliqua qstioez generalez nec ad aliqd qdlibet
sub aliquo doctore legente nisi respondens audiverit i dca scia i qua re
spondet hic vel alibi adminus duobz anis, Et salvo qd i casu in q no
esset nisi unus scolaris de natione aliqua et ille velit qd tuc posit
arguere. Item qui presens est semper habeat cedulam in qua habe
at qui alias arguerint, Et clamet talis arguat de tali natione. talis
no posit arguere, Et postq arguerint pdci quatuor posit arguer unus
alius scolaris de lombardia et si esset civis. Statuentes insuper q re
ctor no posit dare alicui locu arguendi aliqz vendens vendiderit ad qstia
sub pena ipi rectori viginti sol ferr. pro quolibz et qualibet vice, Ite
qd nullus scolaris posit vendere ultra qz ad duas vl tres qstiones gna
les et unu qdlibet in uno ano pena cuilibz doctori qui dederit tali
scolari aliquaz questione gnalez viginti sol ferr. pro qlibet vice et cuilibz
scolari decem. Et qd post scolares arguentes arguat doctores actu lege
tes sm forma statutoz, Adeo qd iunior doctor i lectura primo argu
at. Et sic successive procedat sub pena qdraginta sol. pro qualibz vice
Item qd singulis qstionibz qlibet oppones posit propone duas ratioes vl
tres et eas duabz alijs cofirmare et no ultra. et q tpre disputationu sic
docp doctores scolares esse et stare debeant in scolis pacifice et quiete et
no allegare vl oppone pro parte opponetis vel respodentis n et contra:
pena cuilibz contrafacienti qnq sol ferr pro quolibet eoz et qualibz vi
ce. Salvo qd predicta no intelligant hic locu i doctore disputate, Ite
qd relinquant tres bache i quibuscuq scolis i quibz cotigerit disputari
pro doctoribz i quibz no audeant nec posint sedere aliqui scolares nisi
eis concessu fuerit pena cuilibz scolari qui se proposuit i dictis bachis qnq
sol ferr. nisi immediate dictas bachas exiverit et pena bidello quando
negligens fuit i pdictis decem sol ferr. Et ad evidentia pdcoz notarius

universitatis aut alius loco ipius precise teneatur hoc statutũ legẽ et publicare semel ĩ medicina .s. phisica semel ĩ philosofia et semel ĩ logica & semel ĩ astrologia in scolis ĩ quib; doctores et scolares simul cõuenerĩt disputationis causa pena duoꝝ sol fert. ipi notario ad cuius statuti obseruationẽ teneatur quilibet rector qui pro tp̃re fuit pena cuilib; rectori decem sol fert. pro qualibet uice qua negligens fuit ĩ p̃dcis obseruãdis et obs̃uari faciendis. De electione eoꝝ q̃ debent denũtiare doctores Rp̃ca Statutũ 40.

Item prouiderũt qd rectores ĩ quolibet principio studij teneant̃ & debeant infra qndecim dies in uirtute prestiti iuramti et sub pena centum sol fert. pro qualib; uice eligere de quibuslib; scolis medicine et artiuz quatuor scolares idoneos .s. de unaquaq; natione qui eligendi sb pena centũ sol fert. pro quolibet quã ipo facto incurãt teneantur iurarĩ intra tres dies post eoꝝ electionẽ et postq; fuerit requisiti denũtiarĩ rectori seu sapienti si cõtingat suũ doctorem aliquã penã ĩcurrẽ .s. nõ intrare tp̃re debito ul' nõ disputando ul' quocũq; alio mõ quã penã ĩcurrãt ex forma aliquoꝝ statutoꝝ uniũsitatis, et dñs rector teneatur procedẽ ad denũtiationez predcoꝝ et cuilib; eoꝝ et in secreto tenẽdi si teneri uoluerint et debitas penas exigere ac procedere contra ipos doctores sub pena rectori centũ sol fert. ĩ quolibet capitulo et tantũdez cuilib; doctorũ sic electoꝝ scolariũ nõ obseruanti predicta. Teneant̃ aũt denũtiatores ĩ credentia per dñuz Rectorẽ sub pena rectori ꝑpalãti denũtiatores triũ libr fert.

Qd' qlib; doctor teneatur sociare scolarẽ cõuẽtuandũ. Rp̃ca Sta. 41.

Item statuerũt pro honore scolaris cõuentuandi qd quilib; doctor collegij teneatur sociare scolarẽ cõuẽtuandũ et redeundo ad sanctũ Georgiũ sub pena qnq; sol fert. pro quolib; et qualib; uice nisi iusta causa sbẽsset que sacramento ualletur, et quilib; potest accusare et denuntiare et in credentia teneatur et qd dicitur de doctorib; collegij idem intelligatur de quolibet alio doctorẽ legente ĩ medicina uel artib; ac ẽt de quolib; scolari studenti ĩ medina uel artibus.

Qd' nullus possit ire ad recipiendũ ꝑuatã n̄ cũ decẽ socijs Rp̃ca Sta. 42.

Item statuerũt qd aliquis scolaris ire debuerit ad sanctũ Georgium pro priuata recipienda nõ possit ire nisi cũ doctore suo ul' promotorib; suis et decẽ sotijs, et cũ decẽ socijs redire quos decẽ sotios debeat dare in scriptis dño rectori antq; uadat ad sanctũ georgiũ pro dcã ꝑuata recipienda sub pena cẽtũ sol fert. cuilib; examinãdo et cuilib; alti scolari ultra illos decẽ qui cũ dcõ examinãdo irent ul' rediret qnq; sol fert. Et qd nullus doctor exñs ĩ priuata ul' publica audeat sibi diuidere pecuniã doctorũ nõ exntiũ in priuata ul' publica causa legitima sed dcã pecunia doctoꝝ nõ exntiũ in priuata ul' publica sine lesia cũ arbitrio rectoris et sapientis ac cõsiliarioꝝ cõputanda restituat̃ scolari examinato ul' publicato ut moris est sub pena decẽ sol fert. cuilibet doctori cõtrafacienti. Adicientes qd si p̃dictus scolaris uelit ad obedictã priuatã recipiendã ire ultra dictum numerum possit ire sine aliqua pena.

De sacramento scolarium ferr. legere volentium aliquos libros extraordie. Rubrica. Sta. 43

Statuerunt et quod quilibet scolaris civis ferr. qui decetero velit aliquem
librum legere in medicina vel artibus debeat prius dominus rector tale presta
re iuramentum quod ad omnes disputationes veniet sicut alij doctores forenses
vel ad privatam admissi et quod non advocabunt nec patrocinium prestabunt pro
aliquo non scolari contra aliquem scolarem nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur
et si dictum sacramentum recusaverit prestare, nullus scolaris debeat ipsum hono
rare, nec etiam bidellus, vel audire suum principium nec etiam ipsius lectiones debe
ant proclamari per cedulas sub pena quadraginta sol. ferr. contrafacienti.

Quod novi scolares se teneantur presentari coram domino Rectore. Rubrica. Statu. 44

Statuerunt quod omnes et singuli scolares novi sive cives sive forenses qui
venient in medicina vel artibus rethorica vel humanitate ad civitatem fer
rarie teneantur sub pena privationis infra octo dies postquam inceperit scolas
intrare, presentare se coram domino rectore et iurare obedire eidem et ob
servare statuta universitatis facta et fienda et solvant imediate universitati
predicte quinque sol. ferr. et aliter non admittantur Et quod aliquis eum vel eos non reci
piat seu retineat in scolarem vel socium sub pena privationis que quantitas re
mitti non possit alicui aliqua ratione. Spectet autem dicta pecunia ad u
niversitatem sine aliqua diminutione preterquam quod notarius ex ea pro matri
culatione qualibet habeat sol. unum, a qua privatione restitui non possit
nisi solverit universitati a quolibet privato quinque soldos ferrarienses.

Quod quilibet scolaris faciat dici per scolas quando vult recedere Rubrica. Statutum 45.

Statuimus et ordinamus quod quilibet scolaris qui deinceps velit re
cedere teneatur per tres dies ante recessum suum facere universitati di
ci et proclamari per scolas quod notum sit omnibus quod talis de tali loco nominato
nomen eius qui vult recedere a civitate ferrarie unde si aliquis vel aliquid pete
ret ab eo infra terciam diem debeat comparere coram domino rectore, alias habe
bit licentiam recedendi, et si predicta facere noluerit debeat saltem idoneum substi
tutum et procuratorem loco sui relinquere qui faciat predicta per scolas procla
mari, et qui respondeat cuilibet de iure et satisfaciat pro eo, et si non
comparuerit aliquis infra dictum terminum transacto dicto termino possit recedere quando
cumque voluerit obtenta licentia domini rectoris, et si aliquis scolaris recesserit
non servari predicta teneatur rector ad peticionem asserentis se creditorem etiam si
non servari predicta teneatur rector ad peticionem asserentis se creditorem esse et dictum scolarem
sumatim eidem domino rectori constiterit eum creditorem esse et dictum scolarem
privare debeat a qua privatione restitui non possit nisi fuerit in concor
dia cum dicto creditore et solverit nomine pene universitati centum sol. ferrarien.

Item ad evitandum omnem caluniam que infuturum comitti posset. Statu
erunt quod factis proclamationibus predictis per scolas per dictum bidellum ea
die quo clamaverit dictus bidellus debeat nuntiare notario universitatis
dictas proclamationes nominando et dicendo sibi nomen dicti talis facien
tis proclamare per scolas aut de quo facte fuerint dicte proclama
tiones quod faciens proclamare debeat esse una cum dicto bidello. Qui

notarius predicta scribere teneatur ut retulit s. d. bidellus in quodam quater
no ad hoc deputato et habeat et habere debeat pro dictis proclamationibus
sol. unum ferr. pena bidello qui dictas proclamationes faceret per scolas si
ipsas eidem notario non retulerit pro qualibet vice sol. quinque ferr. et perinde
esset ac si non fecisset proclamari per scolas cui scripture plena fides ad
hibeatur. Cum contingat scolares volentes recedere velle bulletas librorum
Statuerunt quod nullus domicellus rectoris vel alia persona audeat vel pre
sumat aliquid recipere de aliqua bulleta bullanda vel sigillo universitatis po
nendo sub aliqua littera pena cuilibet qui aliquid recipit pro qualibet vice
viginti sol. ferr. cuilibet rectori qui aliquid promiserit recipiendum quadra
ginta sol. ferr. Item propter cives et alios qui non sunt universitati suppositi
quibus interdum contingit scolares esse debitores. Statuerunt quod quicumque
scolaris vel doctor vel quis de universitate nostra recedere voluerit cum bonis
suis fieri faciat per tres dies ante proclamari per tubatorem comunis ferr.
notificando eius discessum et elapso termino possint libere recedere.

Quod scolares non iurati aut doctores non iuratorum non gaudeant beneficiis
universitatis Rubrica Statutum 46.

Item statuerunt quod aliquis scolaris cuiuscumque facultatis aut quis
alius ut scolaris se gerens non possit nec valeat gaudere beneficio
aliquo seu comodo universitatis predicte seu statutis ipsius aut per universita
tem rectorem ipsius aut statuta dicte universitatis nisi sit scolaris iuratus
qui iuravit servare statuta universitatis et obedire rectori in licitis et
honestis ut supra. Decernentes insuper quod aliquis doctor seu professor ali
cuius alterius scientie quam medicine vel artium non possit pro aliquo vel contra
aliquem procurare advocare vel solicitare palam vel secrete nisi iuratus
fuerit servare statuta et obedire rectori ut supra salvo quod in causa seu cau
sis litibus seu questionibus suis vel suorum licite esse advocare vel procurare
possit pena cuilibet advocanti procuranti solicitanti et pro qualibet vi
ce sol. quadraginta ferr. quam penam solvere teneatur quilibet contrafa
ciens infra terciam diem postquam dictam penam incurrerit sub pena priva
tionis aqua privatione restitui non possit nisi dicta pena soluta. Et
quilibet possit accusare et denuntiare et habeat medietatem condenatio
nis et rector quilibet qui pro tempore fuerit possit et teneatur procedere ad
petitionem cuiuscumque et delinquentes condenare sub pena centum sol. ferr. per
sindicos eidem rectori auferenda in fine sui officii.

De lectura et ordine librorum legendorum Rubrica Statutum 47.

Item statuerunt cum utile et necessarium sit scolaribus super lectura li
brorum salubriter provideri. Et de cetero in lectura et super lectu
ra librorum legendorum de cetero tam in medicina quam in philosophia et astrologia
talis ordo servetur quod secundum infrascriptum modum hinc ad vigintiquinque annos
s. proxime futuros inchoando et infrascripto ordine primo in philosophia
legatur totus liber de anima exceptis erroribus primi libri quo lecto
legatur liber de generatione et corruptione extraordinarie legatur liber phi.

sicoz. in secudo ano legatur ordinarie liber de celo et mondo quo lecto
legat liber methauroz. extraordinarie legatur libr de aia. quo lecto le
gatur de generatione. In tercio sequenti ano. primo legatur ordinarie
liber phisicoz. extraordinarie legatur liber de celo et mondo q lecto le
gatur liber metha. In medicina i primo ano p legatur liber tegni
pro secoda lectione in mane p legatur liber pronosticoz. In nonis
primo legatur primus auicene excepta anothomia et exceptis ca
pitulis de naturis tpoz secunde fen, et excepta tercia fen prept capla
de regimine ei qd comeditur et bibitur. In secudo uo sequenti ano pro
prima lectione de mane in medicina p legatur liber affourismoz ex
cepta tercia particula, pro secuda lectione de mane p legat secun
dus canon auicene in nonis legatur liber tegni. In tercio sequenti ano
primo legatur pro prima lectione de mane liber primus auicene exce
ptis anothomia et cetera ut s. pro secuda lectione legat quarta fen
primi auicene. In astrologia p ano legant algorismi de minutis
et integris quibz lectis legatur primus geometrie euclidis cu comento
campani. quo lecto legant tabule alfonsi cu canonibz quibz lectis le
gatur theorica planetaz. In secudo ano p legatur tractatus de spera
quo lecto legatur secudus geo. euclidis quo lecto legant canones sup
tabulis de linorijs quibz lectis legat tractatus astrolabij mesegale. In
tercio ano p legatur albrabitius quo lecto legatur centilogum pto
lomei cu comento hali, quo lecto legat tercius geometrie quo lecto
legatur tractatus quadrantis. In quarto ano p legatur quadripar
titus totus quo lecto legatur dictio tercia almagesti. Dictis anis co
pletis, et coplectis dictis libris in dicto termino fiat circulus et rede
atur ad lecturã primi anni. postea ad lecturã secudi ani et sic p
ordiné. Pro lectura aut pratice medicine ordinaria infrascripto mo
procedatur uz in primo anno legatur nonus almansoris et fen de sto
moco fen 2a de matrice cototus rezam auicene solu illo ano legat.
Extraordinarie uo legatur prima fen quarti et secuda et fen decorde
Pro secudo ano legatur ordinarie prima fen quarti et secuda et fen
decorde. extraordinarie uo legatur nonus almansoris quo lecto legat
fen de stomoco et fen secunda de matrice sive trans auicene. Reliq
uo fen legant pro secuda lectione ul extraordinarie prout rectori et
cosiliarijs uisum fuit. Item statuerut qd doctores deputati ad le
gendu logicam primo legere debeant ordinarie pro prima lectione
logicã pauli qua lecta legant cosequetias strodi quibz lectis legat
de sensu coposito et diuiso hent. pro secuda lectione legat arte uete
rem totam. pro tercia uo lectione legat liber posterioru. Extraordina
rie uo legentes pro prima lectione legere debeant obligatioes strodi
quibz lectis legant regulas hentisbera pro secuda lectione legant li
bru topicorum aristotilis ul prioru uel elencoz s'm qd pro maiori
parte scolarium dictas lectiones audire uolentiu uisu fuit. Sta-

tuentes insuper qd doctor uel scolaris legens dieb; festis logicã lege debeat pro prima lectione septem Sophi[ta] hentisberi, pro secunda lectione proportionales alberti de saxonia. quib; lectis legatur tractatus de instanti quo lecto legatur tractatus de latitudinibus.

De modo iuramenti doctorum R[ca]. Statutum. 48

Item statuerũt et firmauerũt qd omnes et singli doctores medicine phie et logice rethorice seu aliaz artiũ legentes seu lege intendentes de mane aut i nonis uel alia quacũq; hora teneant et debeant iurare dño rectori qui pro tpre fuerit seruare omia et singula pñtia statuta et alia fienda per uniũsitatem et obedire rectori in licitis et honestis. qd sacramtũ teneat qlibet rector procurare prestari debere, et qd effectualr prestet per dictos doctores infra qnq; dies ab introitu sui officij uel i principio studij sb pena decem libraz ferr. ipi dño rectori et tantũdez doctori non iuranti quã penã solue teneatur quilibet doctor si quis eam incidevit infra decem dies postq; eam inciderit. Et si nõ soluit infra dictum terminũ priuetur immediate ipo iure et intelligat priuatus a qua priuatione restitui nõ possit nisi soluit dictã penã nec possit ad aliqd salariũ cois ferrie. per ipam uniũsitatẽ et scolares siue per ipos reformatores usq; ad duos años tũc proxie secuturos eligi et si eligeretur ipo iure electio sit nulla. et eodem mõ itelligat de qlibet scolari.

De sentẽtijs executioni mãdandis a suis pcessoribus latis R[ca]. Stu. 49

Item statuerũt qd quilibet rector qui pro tpre fuerit possit teneatur et debeat infra decẽ dies postq; fuerit requisitus omnes et singlas snas a suo seu suis precessorib; latas quibuscũq; remedijs exeq et executioni mandare iuxta posse et iplorato dñi potestatis et sue curie et cuiuscũq; alterius officialis cois ferrarie auxilio sub pena cẽtũ librarũ ferr. applicanda pro dimidia parte cuius interesset. et pro dimidia uniuersitati. et nihilominus teneat ad interesse parti lese.

De anothomia quolibet anno fienda. R[ca]. Statutum. 60.

Quoniam ad industriam et utilitatem scolariũ spectat et ptinet facere anothomiam. Statuerũt qd potestas ciuitatis ferrarie teneatur ad requisitionem dñi rectoris dare et assignare anothomistis singulo año unũ corpus hominis, et quia pleriq; cõsueuerũt rixe et rumores i reperiendis seu querendis corporib; ex quib; seu de quibus anothomia fieri debeat. Statuerũt et ordinauerũt qd aliquis doctor aut scolaris aut quiuis alius nõ audeat nec psumat sibi acquirere aliquod corpus mortuũ pro dicta anothomia fienda nisi pmo licentia phabita a domino rectore qui pro tpre fuerit. qui quidem rector teneatur et debeat incdando licentiam inter doctores q scolares qualitatem et ordinẽ obseruare cũ dicta licentia petita fuerit. Itẽ qd aliquis nõ possit interesse in aliqua anothomia ultra numerum

quinquaginta personarum. Et quod aliquis non possit videre aliquam anotho
miam nisi sit scolaris phisice vel medicine, etsi predicti scolares phisice vel
medicine ad predictum numerum non ascenderint tunc possint scolares
logice interesse dicte anothomie quousque ad predictum numerum
ascendatur. Item statuerunt quod fiant expense aut que in predictis
occurrerint sive pro predictis fiende pro rata comuniter inter scola
res forenses videre debuerint. Quas expensas duo scolares forenses
medicine vel phisice per rectorem et consiliarios electi qui anothomi
ste nominent facere teneantur prius tamen accepto iuramento quod ex
pensas necessarias fient bona fide et sine fraude, pro dictis autem ex
pensis faciendis. Statuerunt quod quilibet scolaris volens predicte ano
thomie interesse debeant deponere pignus pro uno ducato apud aro
matharium seu aliam personam idoneam prout rectori visum fuerit
qui aromatharius teneatur iuxta anothomistarum requisitiones dare pe
cuniam ceram et alia necessaria pro dicta anothomia facienda. Sta
tuentes insuper quod dicti anothomiste stent ad sindicatum de expensis
factis quorum sindicorum electio pertineat ad eos qui predicte anothomie
interfuerint. Intelligantur autem esse tres sindici, Doctores autem legentes
medicinam venire possint nihil solvendo, Et teneantur venire ad re
quisitionem rectoris, Et similiter rector interesse possit cum uno socio absque
ulla solutione. Item statuerunt quod completa anothomia quecumque instru
menta pertinentia remanserint ad universitatem deponantur apud
aromatharium de quibus depositarius notam faciat in libro universita
tis. Item statuerunt quod ex pecuniis predictis emantur cerei duarum
librarum quorum unum habeat dominus rector qui pro tempore fuerit, alium habe
at doctor legens et declarans anothomiam. Item statuerunt quod com
pleta anothomia doctores et scolares qui interfuerint teneantur associare
corpus anothomizatum ad sepulturam una cum rectore expensis eorum qui
anothomie interfuerunt.

Quod doctor electus ad salarium in astrologia det iuditia gratis sco
laribus et aliis universitati suppositis. Rubrica Statutum. 61.

Item statuerunt ordinaverunt et firmaverunt quod doctor electus
vel eligendus ad salarium eligendum in astrologia teneatur
dare iuditia gratis scolaribus dicte universitatis infra .s. unum mensem
postquam fuerit publicata et etiam singulariter iuditium anni in scriptis
ponere ad stationem rotulorum pena cuilibet in quolibet predictorum ca
suum viginti solidorum fererarum.

Exmo Signore

A uostra Ex^tia expono Jo Giouā bolognino Paduano Rectore nel studio de linclita uostra citta de ferrara p nome della uniuersita de scolari maxime forastieri ch inuitati dall ampla crida de nostra Ex^tia et priuilegij et exentione ad essi cocessi sō uenuti al studio ī questa uostra Jnclita citta: come sono astretti di pagar li datij de Arzenta et ī alcuni altri luogi dl dominio d uostra Ex^tia per li suoi agēti de le robe ch portano p lo suo uestir et uiuer et p studiar et p qualūq altro suo uso cōtra essa crida e priuilegij et exentione sue et cōtra quello si osserua nele altre citta di studio come Bologna e Padoa et Contra la Jntetione come cr̄do de uostra Ex^tia Per tanto ricorro aquella benigna pregandola p sua inata bontade se uoglia dignar cocederli ch possino codur et portar le sopradecte sue robe et cadauna altra cosa che facesse p suo uso liberamēte et senza pagamēto alcuno di datio alcuno p tute le Cittade terr et luogi dl dominio de vostra Ex^tia: et cocedendogli questo sara causa di ampliare il studio et inuitare altri scolari ch p tali rispetti restano uenir ī questa uostra citta astudio

Jntetionis Ill^mi et Ex^mi domini ducis est quod scolar̄s accedētes ad hoc ferrariēse gymnasiū ut ī ipō moretur et studeat sint liberi Jmmunes et exempti ab omnibus datijs nō tatū ī hac urbe sed p totū dominiū pro rebus omibus ad eorū uictū et uestitū necessarijs tantū Et ita ī posterū Jnuiolabiliter obseruari mandat

Alex^r Guarinus x nob^ris M · D · xxxiiij

Ego Jo · m^a filius egregij uiri s Jacobi d magnanis ciuis et appostolica īperialiq auct^e notarius publicus ferr suptaz supp^m ex suo originali d man^to Mag^ci domini Rectoris de uerbo ad uerbum trascripsi supsi et exemplaui ī quorū fidē hic me subscripsi signuq meū gsuetū apposui

Registrata fuit supta supplicatio ī offiijs gabelle grosse & gabelle magne plateis comis ad 113 p ut patet ī dicta supp^ne

Magnificus d. mr̃ franciscus grassettus de mutina iussit fieri hec statuta.

#252321203